

Výstup projektu

V2 - Souhrnná výzkumná zpráva

Číslo projektu:	TL05000360
Název projektu:	Vývoj a implementace pilotního designu školního vysvědčení: Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy ve vazbě na komplexní rozvíjející hodnocení.
Název organizace:	Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta
Hlavní řešitelka:	doc. Mgr. Jana Kratochvílová, Ph.D.
Název výstupu/výsledku	<i>Souhrnná výzkumná zpráva</i>
Druh výstupu/výsledku	<i>Vsouhrn – Souhrnná výzkumná zpráva</i>
Termín dosažení výstupu/výsledku	<i>10/2023, akt. 1/2024</i>
ID výsledku:	<i>TL05000360-V2</i>

Souhrnná výzkumná zpráva je jedním z výstupů projektu aplikovaného výzkumu TA ČR **Vývoj a implementace pilotního designu školního vysvědčení: Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy ve vazbě na komplexní rozvíjející hodnocení (TL05000360)**.

Zpráva obsahuje informace o projektu, realizaci a metodologii. Představuje tvorbu pilotního designu školního vysvědčení včetně způsobů hodnocení a základních oblastí. Popisuje výzkumné oblasti projektu a metodiku jeho ověřování. Součástí je kapitola o metodické podpoře, propojenosti formativního a sumativního hodnocení a diseminaci výsledků projektu.

Autorky souhrnné výzkumné zprávy:

doc. Mgr. Jana Kratochvílová, Ph.D. , Mgr. et Mgr. Michaela Spurná, Ph.D., Bc. Eliška Bařina Barochová

Masarykova univerzita

Pedagogická fakulta

2024

Obr. 1

Logo projektu a šablony Vysvědčení JINAK.

VYSVĚDČENÍ
 JINAK

Obsah

1 Představení projektu.....	5
1.1 Návaznost na předchozí projekty a výzkumy.....	6
1.2 Realizace projektu TA ČR.....	6
1.3 Metodologie projektu	7
1.4 Uplatnění výsledku a jeho implementace	8
2 Vytvoření znalosti potřeb praxe.....	9
3 Vysvědčení JINAK: tvorba pilotního designu školního vysvědčení a jeho ověřování v praxi	10
Ověřování designů vysvědčení	12
4 Výsledek projektu.....	18
4.1 Způsoby hodnocení používané na Vysvědčení JINAK.....	18
4.2 Základní oblasti hodnocení na Vysvědčení JINAK	22
4.3 Výsledná podoba Vysvědčení JINAK	25
4.4 Implementace šablony do školních e-systémů	30
5 Metodická podpora pro vyučující k práci s vysvědčením a sběru dat v průběhu školního roku	30
5.1 Komplexní metodika pro vyučující.....	31
5.2 Metodika k vyplnění formuláře vysvědčení.....	33
5.3 Konzultační podpora (skupinová konzultace).....	33
5.4 Vzdělávací kurzy.....	34
6 Propojenost formativního a sumativního hodnocení.....	35
6.1 Jak podpořit kongruenci průběžným a závěrečným hodnocením (Vysvědčením JINAK)?	36
7 Publicita projektu (diseminační aktivity).....	47
7.1 Webová prezentace projektu	47
7.2 Prezentace výsledků AŘZŠ a NPI	47
7.3 Další představení šablony odborné veřejnosti	48
7.4 Workshop Vysvědčení JINAK	48
7.5 Implementace šablony do aktuálního systému MŠMT	51
7.6 Aktivity nad rámec projektu.....	51
8 Naplňování programu.....	55
9 Přehled výstupů projektu Výstupy projektu.....	56
(1) Pilotní design vysvědčení pro 1. a 2. stupeň ZŠ	56

(2) Studie o procesu tvorby designu a popisu vysvědčení (souhrnná výzkumná zpráva) s uvedením propojení formativního a sumativního hodnocení do praxe.....	57
(3) Workshop zaměřený na způsoby a zákonitosti využití pilotního designu vysvědčení.....	58
(4) Popularizační text.....	59
(5) Další výstupy.....	60

Pro podporu implementace a šíření Vysvědčení JINAK na školách řešitelský tým v rámci projektu připravil kompletní metodiku pro vyučující, metodiku k vyplnění formuláře (blíže popsáno v Souhrnné výzkumné zprávě). Nad rámec projektu byly (1) realizovány setkání ke konzultační podpoře a (2) vznikla série vzdělávacích kurzů.....

Přílohy.....	62
Odkazy.....	62
Literatura.....	63

Poznámka: Text je psán se snahou o genderově citlivý jazyk. Pro přehlednost však nejsou vyjmenovány rodové možnosti. Pokud nebylo možné využít rodově neutrálního označení (jako např. vyučující), pak byl ponechán mužský rod ve smyslu neutrálního označení (např. žák), jak pro mužský, ženský a další rod. Děkujeme za pochopení.

1 Představení projektu

Číslo projektu: TL05000360

Název projektu: Vývoj a implementace pilotního designu školního vysvědčení: Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy ve vazbě na komplexní rozvíjející hodnocení.

Název organizace: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta

Hlavní řešitelka: doc. Mgr. Jana Kratochvílová, Ph.D.

Řešené období: 5/2021-12/2023.

***

Školní hodnocení je významnou složkou komunikace mezi vyučujícími a žáky a také mezi vyučujícími a rodiči. Hodnocení ve výuce je více než testování a zkoušení, je zpětnou vazbou pro vyučující a žáky. Její kvalita má významný dopad na učení žáků a jejich výsledky, na vyučovací činnost učitelů, učitelek i na komunikaci vyučujících s rodiči. Z výsledků závěrečných zpráv ČŠI (2017, 2018), zprávy OECD (Santiago, 2011), analýzy stavu hodnocení v ČR i zahraničí NÚV (Spurná, 2019), výzkumů (např. Guskey, 2011), diskusí vedené na půdě Asociace ředitelů základních škol (AŘZŠ) i průzkumů veřejnosti vyplývá, že většina našich vyučujících v ZŠ nevyužívá dostatečně adekvátní zpětnou vazbu k výsledkům žáků v průběhu jejich učení či v pololetí nebo na konci školního roku.

V souladu se Strategií vzdělávací politiky ČR 2030+ a reformou kurikula je kladen důraz na podporu vyučujících v zavádění formativního hodnocení do výuky, opomíjena je však skutečnost, že vysvědčení, které používá většina našich škol (list A klasifikace), je svým obsahem již překonané (jeho kořeny sahají do počátku minulého století) a neodpovídá požadavkům kladeným na vzdělávání ve 21. století.

Světovým trendem je hodnocení, které hodnotí žáka spíše dle individuální vztahové normy, podává dostatek informací o silných a slabých stránkách žákova výkonu v různých oblastech, jeho pokroku, naznačuje oblasti, ve kterých by se žák měl zlepšit. K takovému hodnocení jsme se ve spolupráci s vyučujícími z praxe rozhodli přiblížit. Reagujeme tak na rozpor mezi reformním úsilím podporujícím rozvoj osobnosti žáků, stavem hodnocení v našich školách a platnými tiskopisy vysvědčení dle vyhlášky 3/2015 Sb. O tom, že to lze změnit, svědčí jednak snahy vyučujících a některých našich škol, které nejen k průběžnému, ale i závěrečnému hodnocení přistupují odlišným způsobem. Ukazují to i zkušenosti ze zahraničí, kde má vysvědčení kvalitativně odlišnou hodnotu vypovídající o procesu učení i výsledcích žáka a jeho osobnosti.

Cílem projektu TA ČR Vývoj a implementace pilotního designu školního vysvědčení: Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy ve vazbě na komplexní rozvíjející hodnocení je vytvořit pilotní design vysvědčení (závěrečného — sumativního hodnocení) pro základní školy.

Výstupy projektu jsou (1) pilotní design vysvědčení pro 1. a 2. stupeň ZŠ (ukázka Vysvědčení JINAK), (2) studie o procesu tvorby designu a popisu vysvědčení (souhrnná výzkumná zpráva) s uvedením propojení formativního a sumativního hodnocení do praxe, (3) workshop zaměřený na způsoby a zákonitosti využití pilotního designu vysvědčení a (4) popularizační text.

Výstupy projektu podpoří intervenci ke změně zastaralého hodnocení v ČR, které nezměnilo svoji podobu desítky let. To se promítne do vzdělávání žáků a nové kultury učení a vyučování v našich školách.

1.1 Návaznost na předchozí projekty a výzkumy

Navrhovaný model vysvědčení (oblasti a kritéria hodnocení) vychází z podrobnější analýzy vysvědčení – kritéria a principy zahraničních vysvědčení, vysvědčení v Evropských školách, výstupy z odborných prací a výzkumů v ČR, směřování (aktuální trendy) ČŠI a NPI v oblasti hodnocení žáků v průběhu školního roku, důraz na formativní hodnocení.

1.2 Realizace projektu TA ČR

Na naplnění cíle projektu se podílel řešitelský tým složený z akademiků PdF MU a pedagogických pracovníků z praxe. Členkou řešitelského týmu byla také inspektorka pro předškolní a školní vzdělávání Evropských škol.

Realizace projektu by nebyla možná bez spolupráce s vybranými základními školami: Základní škola a mateřská škola ANGEL v Praze 12, Základní škola a mateřská škola, Ivančice-Řeznovice, okres Brno-venkov, Základní škola Olomouc, Gagarinova 19, příspěvková organizace, Základní škola a Mateřská škola Střílky, příspěvková organizace (viz Obr. 2). Školy se podílely na přípravě, realizaci a ověřování šablony pilotního designu vysvědčení.

Obr. 2

Loga zapojených škol v projektu od 5/2021

Na podzim 2022 ze zájmu škol byla uzavřena spolupráce s dalšími 6 školami (viz Obr. 3), které ověřovaly pilotní design experimentálního vysvědčení od I. či od II. pololetí šk. r. 2022/2023.

Obr. 3

Loga nově zapojených škol v projektu od školního roku 2022/2023

1.3 Metodologie projektu

Při řešení projektu byly kombinovány poznatky a zkušenosti z výchovně-vzdělávacího procesu, poznatky z oborů pedagogiky a psychologie, sociologických poznatků o transferu inovací do vzdělávací praxe a konstrukčního výzkumu (Kelly, A. E., Lesh, R. A., & Baek, J. Y., 2014). Experimentální vývoj inovovaného vysvědčení byl opíráán o princip konstrukčního výzkumu: testování (ověřování) efektivity a prospěšnosti inovace (vysvědčení) za účelem zavést inovaci do praxe.

Pracovní proces byl spjat s odpovídajícími výstupy a milníky v harmonogramu. Základním obrysem postupu bylo systematické střídání fází: přípravné, vývojové a výzkumné fáze (viz Obr. 4), které v této části zprávy jsou představeny stručně. Pozornost jim bude věnována v dalších kapitolách zprávy:

- Přípravná fáze se zaměřila na identifikaci vzdělávacího problému, jaká je ne/dostatečnost stávajícího vysvědčení a hodnocení ve školách, a to i ve vazbě na online výuku.
- Vývojové fáze se soustředily na a) tvorbu a úpravy designu vysvědčení a b) tvorbu tazatelského schématu pro polostrukturované rozhovory s vyučujícími a dotazníkového nástroje pro žáky a rodiče tak, aby měřily subjektivně vnímanou efektivitu a prospěšnost návrhů vysvědčení u vyučujících, žáků a rodičů. Celkem byly realizovány 4 vývojové fáze.
- Výzkumné fáze se věnovaly testování/ověření designu vysvědčení z hlediska jeho efektivity a prospěšnosti pro aplikační garanty (školy). Design vysvědčení byl předložen vyučujícím, žákům a rodičům a in vivo pomocí terénních zápisků byly sbírány jejich okamžité zkušenosti s předloženým vysvědčením (inspirováno Bartles, 2003). Byl realizován dotazníkový sběr dat ohledně efektivity a prospěšnosti navrhovaného vysvědčení také u vyučujících a rodičů. Při rozhovorech s vyučujícími byly sledovány významné faktory jako je vnímaná zdatnost, sebeurčení a postoje k implementaci inovací do výuky (Ghaith, Yaghi, 1997). U žáků a rodičů byl sběr dat realizován dotazníky. Ve výzkumných fázích sběr dat poskytl poznatky pro nový design vysvědčení a pro další vývojovou fázi. Celkem byly realizovány 3 výzkumné fáze.

Obr. 4
Přehled fází projektu (5/2021-12/2023)

1.4 Uplatnění výsledku a jeho implementace

Výsledek projektu, pilotní design vysvědčení nabízí vyučujícím, žákům i rodičům nový pohled na závěrečné hodnocení žáků. Vysvědčení vypovídá komplexněji o procesu učení i výsledcích žáka a jeho osobnosti.

K prezentaci šablony a projektu byly od podzimu 2022 zprovozněny webové stránky – <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz>. Stránky jsou určeny nejen školám zapojeným do projektu, ale také dalším zájemcům, odborné i rodičovské komunitě. Jsou zde uvedeny informace o projektu a jeho záměru, prezentována nyní již finální verze šablony vysvědčení a také metodika pro vyučující. Pro inspiraci jsou zde také umístěny ukázky vysvědčení, sebehodnocení, ukázky hodnocení výchovných předmětů. Na stránkách jsou také informace ke vzdělávacím kurzům, jakožto další formě metodické podpory školám a jejich vyučujícím. Po realizaci konference v září 2023 jsou zde informace a záznamy z jednotlivých částí konference.

Pro snazší implementaci se směrem ke školám i veřejnosti uchytilo označení **Vysvědčení JINAK**. Slovo JINAK je současně akronymem:

- **J – Jednotlivě:** ocenění silných stránek dítěte, pokroku a podpora jeho rozvoje
- **I – Informativně:** užitečné pro další rozvoj dítěte i jeho sebepojetí
- **N – Nově:** sebehodnocení dítěte se stává součástí závěrečné zprávy
- **A – Aktivně:** informace pro další jednání dítěte, podpora jeho zodpovědnosti za své výsledky
- **K – Komplexně:** komplexní pohled na dítě; hodnoceny nejsou jen znalosti, ale i projevy chování

Obr. 5

Ukázka práce s akronymem Vysvědčení JINAK na webových stránkách projektu,

<https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/>

2 Vytvoření znalosti potřeb praxe

Se zahájením projektu bylo potřeba identifikovat vzdělávací problém – nedostatečnost stávajícího vysvědčení a hodnocení ve školách, a to i ve vazbě na on-line výuku. Řešitelský tým se soustředil na to, jak učitelé reflektují aktuální zjištění o zavádění formativního hodnocení do vysvědčení (rozhovory); jak jsou školy připraveny na plánovanou změnu (monitoring,); jak nahlízejí na hodnocení a vysvědčení rodiče v ČR (výzkumy); jaké jsou světové trendy vysvědčení (analýza vysvědčení).

Záměrem bylo také definovat základní požadavky, potřeby škol s akcentem na závěrečné hodnocení. Za tímto účelem vedly ředitelky zapojených škol v učitelském sboru diskuse (6/2021).

Ze všech dat, která měl řešitelský tým k dispozici, došlo ke shodě na základním pojetí vysvědčení:

- formativní a sumativní hodnocení se musí doplňovat;
- hodnocení známkami není potřeba zcela opouštět, ale je nezbytné je doplnit hodnocením kritériálním a sebehodnocením žáků tak, aby bylo pro žáky srozumitelné;
- na vysvědčení jako závěrečnou zprávu školního roku je třeba nahlížet v holistickém pojetí, je tedy nezbytné rozšířit pohled na hodnocení chování žáků.

Podkladem bylo také zjištění úrovně poskytování formativního a sumativního hodnocení na školách.

Na základě znalosti potřeb vznikl přehled principů pro tvorbu vysvědčení:

- Stěžejní charakteristikou hodnocení je jeho **formativní účel** — poskytuje žákovi průběžnou zpětnou vazbu a konkrétní informace o průběhu procesu učení ve fázi, kdy se jeho výkon dá ještě zlepšit, takže slouží i k jeho sebereflexi, a tímto k dalšímu rozvoji a postupnému přijímání odpovědnosti za vlastní učení.
- **Hodnocení je kritériální** — výkon žáka je posuzován na základě předem postulovaných cílů/oblastí/indikátorů, nikoli intuitivně.
- **Hodnocení je systematické** — vychází z plánovitého a průběžného pozorování a zaznamenávání jevů a procesů, které jsou zakotveny v hodnoticích kritériích a specifikovány

v indikátorech.

- **Hodnocení je individualizované** — neporovnává žáky mezi sebou, ale výkon žáka je posuzován vzhledem k předešlému výkonu, individualitě a jeho specifickým schopnostem. Hodnocení odráží aktuální úroveň osvojení kompetencí, zda vzhledem ke stanovenému cíli došlo ke zlepšení, či nikoliv a jaké jsou možnosti rozvoje kompetencí do budoucna.
- Hodnocení vyučujícím je doplňováno o **sebehodnocení žáka a vrstevnické hodnocení**.
- **Hodnocení je komplexní** — zahrnuje průběh i výsledky vzdělávání ve vztahu k celkovému rozvoji osobnosti žáka.
- **Průběžné hodnocení ústí v sumarizující shrnutí výsledků učení, které je doplněno o další možnosti rozvoje žáka.**

Při znalosti potřeb pro záměr projektu jde tedy shrnout, že **hodnocení na vysvědčení poskytuje dvakrát ročně souhrnnou informaci o průběhu a výsledcích vzdělávání žáka za určité období, zároveň je součástí systému hodnocení, který je uplatňován systematicky a dlouhodobě**. Nahlíží na žáka holisticky, zaměřuje se i na posouzení pro život významných znalostí, dovedností a postojů ve vztahu ke klíčovým kompetencím dle RVP ZV a propojuje formativní účel se sumativním. Jeho cílem je nejen shrnout výsledky žáků, ale současně nabídnout možnosti pro další rozvoj a vést žáky k přijímání odpovědnosti za vlastní učení.

Předpokládané výhody při využití Vysvědčení JINAK a změny hodnocení na škole:

- Vyučující budou mít k dispozici nástroj, který jim pomůže jejich působení více zaměřit na komplexní formování osobnosti žáka a hlubší vnímání jeho silných stránek nejen v kognitivní doméně.
- Vyučující bude podpořen v průběžném a formativním hodnocení aspektů, které jsou v současném systému výuky nedostatečně uchopeny.
- Žáci hlouběji porozumějí požadavkům na hodnocené výstupy a na úroveň a míru jejich dosažení v průběhu roku. Průběžná formativní zpětná vazba je povede k dalšímu rozvoji, k postupné motivaci pro celoživotní učení a k přijímání odpovědnosti za vlastní učení. Na vysvědčení budou jejich výsledky prezentovány v podobě, které žáci rozumějí.
- O výsledcích mohou žáci společně s vyučujícími i rodiči vést diskusi k dalším opatřením pro jejich rozvoj.
- Rodiče získají informaci o úrovni výsledků vzdělávání jejich dítěte a doporučení, jak mohou s dítětem doma pracovat či ho rozvíjet.

3 Vysvědčení JINAK: tvorba pilotního designu školního vysvědčení a jeho ověřování v praxi

Ve vývojových fázích projektu při tvorbě šablony vysvědčení se postupovalo holisticky, od celkové koncepce k jednotlivým prvkům a částem. Zaměření bylo na tvorbu a úpravy designu vysvědčení, tvorbu tazatelského schématu pro polostrukturované rozhovory s učiteli a dotazníkového nástroje pro žáky a rodiče.

Pracovní týmy

Byly vymezeny oblasti hodnocení a pojetí hodnocení jednotlivých předmětů (hodnocení výchovných; teoretických předmětů; dílčí předměty versus jejich integrace; hodnocení klíčových kompetencí, a byla projednávána kritéria hodnocení jednotlivých oblastí. Byly ustanoveny tři týmy pro oblasti hodnocení: klíčových kompetencí, teoretických předmětů a výchovných předmětů, které byly garantovány vždy jednou z řešitelek projektu.

Celkovou koordinaci týmů měla na starosti řešitelka projektu, administraci, svolávání členů a organizaci jednání administrátorka projektu. Všechny tři týmy měly v čase do dalšího setkání pracovat na podobě inovované formy vysvědčení v jim svěřených oblastech. Společně pak byly diskutovány další požadavky na vysvědčení. Šablonu bylo potřeba ošetřit potřebnými informacemi k vysvědčení dle platného právního předpisu Čj. MŠMT-4830/2019: Informace k vyplňování vysvědčení na základních školách od školního roku 2018/2019.

Grafická podpora

Experimentální vysvědčení potřebovalo také grafické zpracování. Aby zapojené školy mohly pilotované vysvědčení testovat v pololetí, bylo potřeba zapracovat navrhované vysvědčení do funkčního formuláře. Pro funkční formulář a grafickou podobu byla domluvena spolupráce s grafickým studiem KUTULULU, s.r.o. (MgA. Jakub Vrhel). S grafickým studiem se dále spolupracovalo na vytvoření loga Vysvědčení JINAK a grafických podkladech pro workshop (9/2023).

Obr. 6

Návrhy loga pro projekt Vysvědčení JINAK

Ověřování designů vysvědčení

V jednotlivých výzkumných a vývojových fázích byly ověřovány postupně 3 designy vysvědčení podle harmonogramu (viz Obr. 4 Přehled fází projektu a vysvětlení v kap. 1.3 Metodologie projektu TA ČR).

Výzkumné a vývojové fáze byly navázány na harmonogram školního prostředí. Cílem bylo, aby školy buď v průběhu pololetí, nebo zhruba v polovině každého školního pololetí obdržely návrh šablony, metodický pokyn aktuální verze vysvědčení. Do první fáze vyučující vstupovali s tím, že měli poměrně málo času na seznámení se podklady a návrhy. Čas potřebný ke studiu, přípravě a přizpůsobování se inovativním postupům, které souvisely s využíváním vysvědčení, se stal jedním z validačních principů ověřování. V návrhu projektu nebyl plánován výrazný podíl zapojení vyučujících do vývojové fáze – návrhu vysvědčení. Jejich úkolem bylo především pracovat s metodikou a vysvědčením na konci pololetí a následně poskytovat zpětnou vazbu při ověřování atributů vysvědčení. Tento validační princip přinesl změnu do postupu konstrukčního vývoje tím, že v dalších dvou fázích ověřování vyučující měli možnost spolupracovat na vývoji návrhu vysvědčení. Přineslo jim to výhodu v tom, že k seznámení se změnami v metodice a novým návrhem došlo dřív, než byla fáze vývoje dokončena a výsledek byl oficiálně předán školám. Jen takto byl řešitelský tým schopen naplnit validitu vyvíjeného návrhu vysvědčení.

Výzkumná fáze žáci a rodiče

Do fáze ověřování bylo každé pololetí zapojeno zhruba 200 žáků. Proporčně to bylo: 202 žáků v 1. pololetí 2021/2022; 205 žáků v 2. pololetí 2021/2022 a 245 žáků v 1. pololetí 2022/2023. Rodičů se zapojilo: 58 v 2. pololetí 2021/2022 a 219 v 1. pololetí 2022/2023.

Vývojové a výzkumné fáze byly v podstatě stejné. Pro všechny výzkumné fáze byly vytvořeny dva dotazníky, a to pro žáky nižších ročníků a žáky vyšších ročníků. V každé výzkumné fázi (vždy v pololetí) žáci měli možnost se k vysvědčení vyjádřit. Od vyučujících obdrželi dotazník (dle přiměřenosti věku a kognitivních schopností), ve kterém se mohli na stupnici souhlasu nebo v otevřené otázce vyjádřit ke všem kategoriím vysvědčení. Modifikovaný dotazník obdrželi i rodiče dětí, ale až od druhé výzkumné fáze. Modifikace spočívala v přizpůsobení jazyka a směřování otázek adresáta.

U všech participantů (žáků a rodičů – v závorce) byli sledovány kategorie:

Přehlednost:

Myslím si, že nové vysvědčení je přehlednější než to staré. (Alternativní vysvědčení je přehlednější než to staré.)

Z vysvědčení se dozvídám věci o tom, co umím a znám. (Z vysvědčení se dozvídám věci o tom, co mé dítě umí a zná.)

Vysvědčení mi napovídá (říká), v čem se mám zlepšit v dalším období. (Vysvědčení hovoří o tom, v čem se má mé dítě zlepšit v dalším období.)

Stress faktor:

T A Č R

Přeji si mít takové vysvědčení i v dalších letech – ročnících. (Přeji si, aby takové vysvědčení mé dítě dostávalo i v dalších letech – ročnících.)

Myslím si, že mi bude příjemnější takové vysvědčení nosit domů.

Toto vysvědčení mi přijde spravedlivější než to staré (klasické). (Nové vysvědčení mi přijde spravedlivější než to staré.)

(Rozumím tomu, proč alternativní vysvědčení musí být.)

(Doba vyžaduje, aby se klasické vysvědčení změnilo.)

Pochopení a srozumitelnost hodnocení:

výukové předměty (např. ČJ, M, Děj, F, Chem, ...)

výchovné předměty (VV, TV, HV...)

kompetence/chování (vypsáné ve vysvědčení)

Efekty:

Myslím si, že tomuto vysvědčení doma rozumím.

Podle tohoto vysvědčení dokážu doma jasně popsat, jak se mi ve škole daří.

Atraktivita

Líbí se mi vzhled tohoto vysvědčení. (Líbí se mi vzhled nového vysvědčení.)

Myslím si, že mým rodičům se takové vysvědčení líbí.

Mezi otevřenými otázkami byly uvedeny tyto:

Nyní se pokus popsat, co by mělo nové vysvědčení mít a co naopak bys odstranil: (Nyní se prosím pokuste krátce popsat výhody a nevýhody alternativního vysvědčení:)

Chtěl/a bych v novém vysvědčení mít: (Výhody)

Chtěl/a bych z nového vysvědčení odstranit: (Nevýhody)

Prizpůsobení jazyka dotazníku nižším ročníkům spočívalo v několika momentech: a) písmo pro ně bylo uvedeno v kapitálkách, b) učitelé pomáhali dětem s pochopením položek a c) stupnice byla nahrazena smajlíky (viz Obr. 7).

Obr. 7

Ukázka sběru dat – dotazník mladší žáci

ROZUMÍM HODNOCENÍ V TĚCHTO OBLASTECH:	zcela souhlasím	částečně souhlasím	souhlasím i neso	částečně neso	zcela neso
VÝUKOVÉ PŘEDMĚTY (NAPŘ. ČJ, M, DĚJ, F, CHEM, ...)					
VÝCHOVNÉ PŘEDMĚTY (VV, TV, HV ...)					
KOMPETENCE/CHOVÁNÍ (VYPSANÉ VE VYSVĚDČENÍ)					

Data z dotazníků byla sbírána pomocí pětibodové stupnice (Likertovy, Obr. 8). V excelu byly tvořeny jednoduché deskriptivní analýzy, které byly prezentovány pomocí grafů. Interferenční statistiky se nerealizovaly, jelikož se jednalo o populaci (nikoliv o náhodný soubor). Grafy a výstupy se prezentovaly a interpretovaly všem zainteresovaným školám v každé fázi výzkumu, s tím, že data se kumulovala do spojitých vzorců, aby bylo možné školám ukázat, jak se proměňují výpovědi žáků a rodičů. Každá škola vždy obdržela grafy a výsledky, aby vyučující mohli následující měsíce reflektovat a nastavovat si následnou práci s žáky, z hlediska jednotlivých kategorií (začlenění práce s vysvědčením do školní třídy v průběhu roku – např. práce se stupnicemi apod.).

Obr. 8

Ukázka záznamu sběru dat – dotazník rodiče

Nové vysv	Přeji si tak	Rozumím	Doba vyža	Rozumím	Rozumím	Rozumím	Nyní se prosím pokuste krátce popsat výhody a nevýhody alternativní
1	1	2	1	1	2	2	Přehlednost a informační hodnota (vím, které oblasti učiva zvládá a ne
5	1	2	1	1	1	1	1 Ve třídě Montessori toto nové vysvědčení není ničím novým ani altern.
2	2	1	1	2	1	1	1 dává dítěti i rodiči konkrétní informace o jeho vzdělávací cestě, o jeho
2	1	2	2	2	1	1	1 Vhodná kombinace slovního hodnocení a formální klasifikace (stupně
1	1	1	1	1	1	1	1 Je to pro nás cenna zpětná vazba, dozvíme se o synovi, jak ho vidí ve s
1	1	1	1	1	1	1	1 Výhody vysvědčení jsou zcela zřejmé, kdy vypovídají o tom, co dítě zr
3	1	1	1	1	1	1	1 Dcera navštěvuje Montessori třídu, tedy jsme zvyklí na slovní hodnoc

Dobrovolné zapojení dalších škol

Do projektu se zapojily dobrovolně další školy. Od nich byly získány cenné zpětné vazby, jejich připomínky řešitelský tým zapracoval do poslední verze pilotovaného vysvědčení. Jednalo se celkem o 103 žáků z nově zapojených škol v 1. pololetí 2022/2023 a jejich rodiče (92 rodičů). Žáci a rodiče obdrželi stejné dotazníky (jejich výsledky jsou částečně zahrnuty do popisu níže).

Výzkumná fáze vyučující

Učitelé a učitelky byli zapojeni jak do vývojové, tak i výzkumné fáze (jak ukázal validační princip). Ve výzkumné fázi výzkumníci dojeli na každou ze škol a realizovali se focus group se všemi zapojenými vyučujícími. Pro ně bylo připravené tazatelské schéma, které otevřelo oblasti celkového hodnocení

vysvědčení, co chybělo, co bylo rušivé, technická náročnost, snadnost, srozumitelnost oblastí ve vysvědčení, efektivita vysvědčení (co se vysvědčením mění, využitelnost, reálná práce s vysvědčením, co vysvědčení vyjadřuje, jak je metodika k vysvědčení nápomocná, jaké nové znalosti a dovednosti potřebují). V podstatě tazatelské schéma bylo vytvořeno tak, aby kopírovalo okamžitou zkušenost učitelů a učitelek (inspirováno Bartles, 2003 a Rogers, 2003). Výpovědi pomáhaly jak školám nahlas slyšet sebe sama a racionalizovat si změnu probíhající na škole, ale také především vývojovému týmu k podpoře určení směru dalších změn v novém vysvědčení.

Anonymita a GDPR

V rámci všech měření byla sebraná data uchována na bezpečném úložišti MU, pseudonymizována poté anonymizována. Z hlediska citlivosti dat a znalosti zapojených škol zde neuvádíme více příkladů a ukázek.

Návrhy změn

Celkový výsledný obrázek vývoje výpovědí žáků a rodičů lze sledovat v obr. 9 a obr. 10. Lze v nich pozorovat rostoucí trend. Nicméně lze říci, že žáci první návrh nevnímali příliš pozitivně. Data se pohybovala v neutrálních hodnotách (jak naznačuje modrý sloupec, Obr. 9 – dotazníky žáků). Po prvních výpovědích žáků bylo zcela jasné, že vysvědčení bude třeba upravit. Došlo především k úpravám po technické a vizuální stránce – došlo ke zpřesnění hodnoticích stupnic, snížení počtu stran vysvědčení, upravení barevnosti). Při dalším měření se ukázalo, že tento krok změn napomohl ke zvýšení pozitivního vnímání vysvědčení u žáků (sloupec okrový a žlutý, Obr. 9).

Obr. 9

Ukázka prezentace výsledků výzkumu projektu v rámci diseminačních aktivit

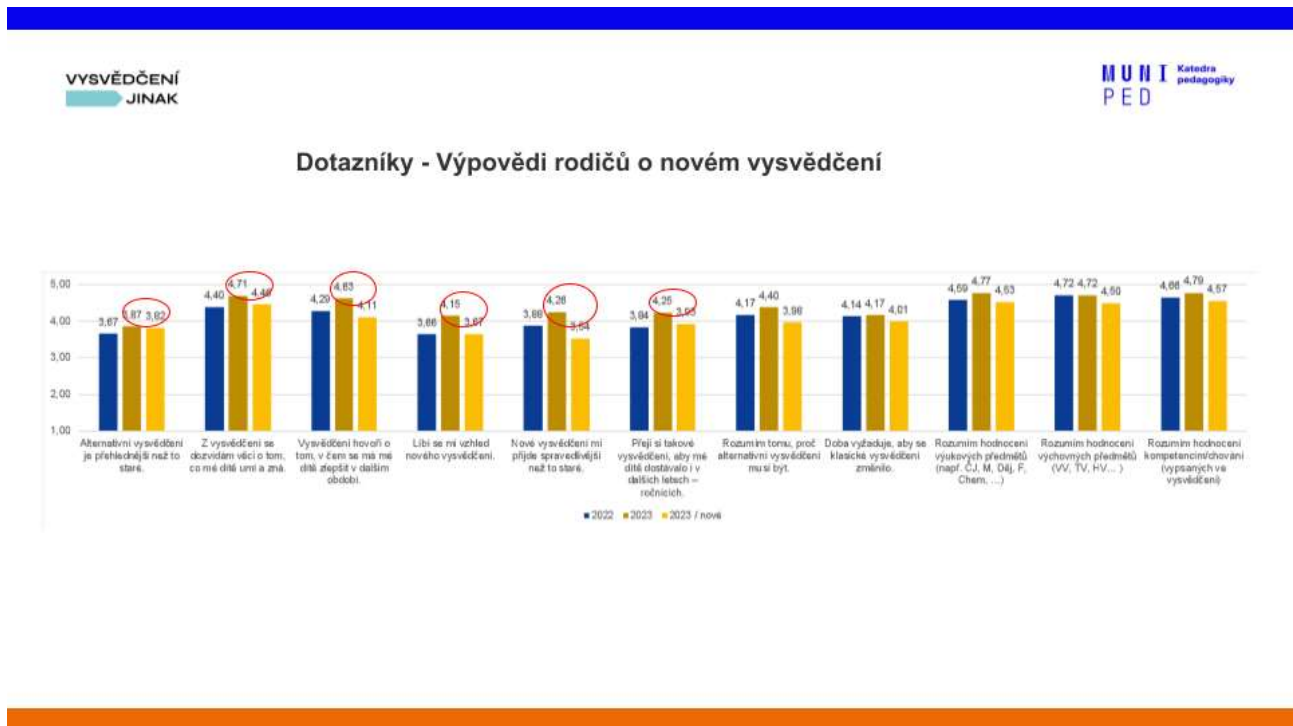

U rodičů, kteří byli zapojeni až do druhé a třetí fáze ověřování, byl také rostoucí trend. Nicméně lze říci, že rozdíl se pohybuje v řádu desetin, někdy setin. Do třetí fáze ověřování byly zahrnuty i nové školy a jejich rodiče. To byl další validační princip, který vzešel z ověřovacího procesu. Ukázalo se, že

po poslední úpravě, která byla obsahová (zpřesňování formulací, detailní práce s umístěním a rozmístěním detailů ve vysvědčení), rodiče, kteří byli závislí na prvních dvou měření a práce s vysvědčením, dosáhli podobných hodnot jako rodiče zapojení do ověřování vysvědčení.

Obr. 10

Ukázka prezentace výsledků výzkumu projektu v rámci diseminačních aktivit

Obrázky demonstrující slovní otevřené výpovědi žáků a učitelů (Obr. 11 a Obr. 12). Není nutné je zde komentovat.

Obr. 11

Ukázka prezentace slovních komentářů výzkumu projektu v rámci diseminačních aktivit

MUNI PED Katedra pedagogiky

"Syn přestoupil na školu v letošním roce. Pro nás rodiče je při konfrontaci s minulou školou jasné cítení i viditelný posun ve vyuze nejen u našeho syna, ale i my rodiče lépe zvládáme a chápeme celý edukační plán. Navíc komunikace s touto školou je pro nás až nepochopitelně jasná, přehledná a v přístupu k dítěti spravedlivá. Syn se dokáže lépe a více samostatně připravovat a správně chápe své povinnosti a kompetence. Děkujeme za tuto formu vzdelávání a hodnocení."

"Myslím si, že je potřeba, aby se společností našel pracovitý a jinou formou hodnocení, která dává větší zpětnou vazbu, než jen hodnota na stupnici."

"Je to dobře promyšlené a srozumitelné."

Je podrobnější, hodnotí dítě individuálně podle jeho specifík, konkrétněji se o dítěti dozvíme - v čem je na výborné úrovni, v čem by se mohl ještě posunout. Hodnotí se nejen učivo, ale i dovednosti pro život. Dítě se podílí na tvorbě vysvědčení vlastním sebehodnocením, není to jen pohled učitele.

Pro dceru to funguje jako skvelá motivace v tom, na čem zapracovat - vše je velice konstruktivně popsáno - a zároveň jí to zvedá sebevědomí, jelikož i pochvaly jsou konstruktivně podány. V alternativním vysvědčení spatrujeme pouze výhody.

Obr. 12

Ukázka prezentace slovních komentářů z dotazníků pro žáky

VYSVĚDČENÍ JINAK

MUNI PED Katedra pedagogiky

„Všechno dostatečně stačí.“

„Vše, co chci, vědět, tam je.“

„Nyní mi vysvědčení přijde dostatečně srozumitelné.“

„V novém vysvědčení bych chtěl mít i známky. Jinak je tam všechno.“

„Chtěl bych slovní hodnocení ve všech předmětech.“

4 Výsledek projektu

4.1 Způsoby hodnocení používané na Vysvědčení JINAK

V pilotovaném pojetí experimentálního vysvědčení využíváme různé prostředky hodnocení. Hodnocení chování a výstupů je tvořeno kombinací grafické hodnoticí stupnice, slovního hodnocení a případně také známky, které jsou vzájemně propojeny. Znamka již na vysvědčení není ústřední hodnotou.

Aby žáci novému způsobu hodnocení porozuměli, je potřeba, aby vyučující svým žákům a jejich rodičům stupnici náležitě vysvětlili a následně se stupnicí (příp. se zkratkami) ve výuce pracovali v průběhu celého školního roku.

(1) Hodnoticí stupnice

Úroveň osvojení chování a očekávaných výstupů je vyjádřena pomocí dvou čtyřúrovňových stupnic (pro hodnocení chování žáka ve škole a pro teoretické předměty). Informace o výsledcích žáka jsou pak doplněny o verbalizovaná sdělení.

Důvodem využití čtyřúrovňové stupnice je snaha odpoutat se od tendence převádět hodnocení na známky a používat středovou hodnotu. Čtyři stupně v hodnocení patří k nejčastěji používaným stupnicím na vysvědčení v zahraničí. Diskutovaly se různé způsoby, jak úrovně výsledků žáka vyjádřit. Zkoušela se slova, body (tečky), „fajfkování“,... Za každým způsobem je možné si představit čísla (známky). Snaha realizačního týmu byla se od nich alespoň částečně odpoutat.

Pro hodnocení chování žáka byla vybrána barevná vizualizace (podbarvení jednoho až čtyř políček podle úrovně osvojení určité dovednosti, viz Obr. 14) a pro hodnocení v teoretických předmětech šipky (vyjadřující proces učení, možnost rozvoje, viz Obr. 16) a slovní škálu (kterou odkazuje ke kvalitě osvojení výstupů a kompetencí, Obr. 13 a Obr. 15).

(2) Stupnice pro hodnocení chování

Úroveň osvojených kompetencí je hodnocena na čtyřstupňové škále podle stanovených kritérií a indikátorů. Pro vyjádření dosažené úrovně jsou pro názornost a snazší porozumění použity popisy vyjadřující frekvenci a stupeň samostatného uplatňování příslušné dovednosti žákem.

Stupnice hodnocení v oblasti chování

- Velmi zřídka — Zatím potřebuje soustavné vedení.
- Občas — S pobídkou nebo povzbuzením v běžných nebo jednoduchých situacích.
- Často — Patrné v běžných situacích
- Téměř vždy — Samostatně a v různých situacích a kontextech.

Obr. 13

Ukázka vysvětlivky stupnice pro hodnocení chování na Vysvědčení JINAK

Chování žáka/žákyně je hodnoceno na stupnici:

- **Velmi zřídka** / Zatím potřebuje soustavné vedení.
- **Občas** / S pobídkou nebo povzbuzením v běžných nebo jednoduchých situacích.
- **Často** / Patrné v běžných situacích.
- **Téměř vždy** / Samostatně v různých situacích a kontextech.

Obr. 14

Ukázka podbarvené stupnice pro hodnocení chování

VE VZTAHU K SOBĚ	STUPNICE				SDĚLENÍ
Přiměřeně situaci vyjadřuje své myšlenky.					
Rozezná vhodné a nevhodné chování.					
Pracuje na svém rozvoji.					

Hodnocení chování na stupnici je v aktuální verzi Vysvědčení JINAK volitelné. Škola může hodnotit na stupnici společně se slovním komentářem. A nebo hodnotí pouze slovně a prostor na stupnici zůstává prázdný.

Je nutné mít na zřeteli, že cílem vysvědčení není hodnotit vlastnosti žáka, tedy to, jaký je, ale pozorované chování a poskytnout formativní zpětnou vazbu, která ho dále posune. Vyučující tedy maximálně objektivně hodnotí to, co může vidět a posoudit: pozorovatelné a měřitelné projevy chování (například nenapíše „jsi pracovitý“, ale „při tvé práci bylo vidět tvé zaujetí pro téma, nenechal ses rušit a práci jsi vždy dokončil v termínu“).

(3) Stupnice pro hodnocení předmětů

Hodnocení v teoretických předmětech se zaměřuje na vědomosti (fakta, pojmy, definice, zákonitosti) daného předmětu a ročníku; dovednosti (zobecnování poznatků, využití poznatků, jejich kritické zpracování, analyzování, srovnání, propojování; využití znalostí a dovedností v praktických situacích, používání znalostí a dovedností v rozličných kontextech). Rozvoj kompetencí se promítá především do nadpředmětové oblasti chování. Pokud v daném předmětu dochází ke specifickému rozvoji kompetencí, je vhodné tento rozvoj okomentovat slovně ve sdělení.

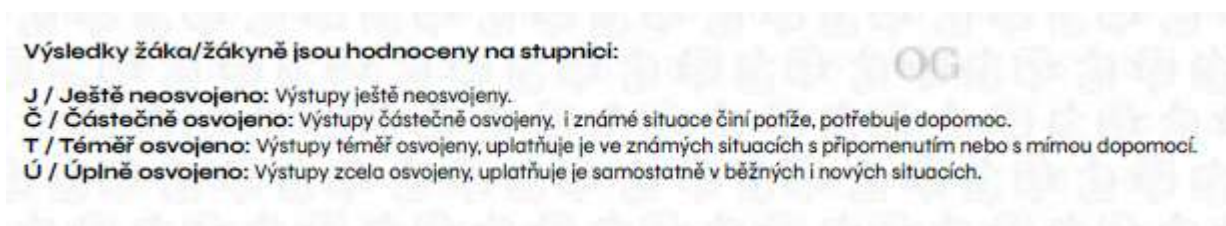
Úroveň osvojených vědomostí a dovedností za dané pololetí je hodnocena na čtyřúrovňové stupnici, shodné pro oba vzdělávací stupně základní školy. V šabloně vysvědčení jsou použity zkratky slov ze stupnice. Pohyb na stupnici je znázorněn šipkou, která vizuálně zdůrazňuje procesualní stránku učení, pokrok žáka a jeho další možný rozvoj (viz Obr. 16). V případě, že žák nemá ještě osvojeny ročníkové výstupy ŠVP a bude opakovat ročník, je třeba jejich úroveň popsat výstižně ve slovním hodnocení (Sdělení).

T A Č R

<p>Stupnice hodnocení pro předměty</p> <p>J — Ještě neosvojeno — Výstupy ještě neosvojeny.</p> <p>Č — Částečně osvojeno — Výstupy částečně osvojeny, i známé situace činí potíže, potřebuje dopomoc.</p> <p>T — Téměř osvojeno — Výstupy téměř osvojeny, uplatňuje je ve známých situacích s připomenutím nebo s mírnou dopomocí.</p> <p>Ú — Úplně osvojeno — Výstupy zcela osvojeny, uplatňuje je samostatně v běžných i nových situacích.</p>

Obr. 15

Ukázka vysvětlivky stupnice pro hodnocení předmětů na vysvědčení

Hodnocení na škále doplňuje prostor pro Sdělení, který je vnímán jako **formativní prvek, tj. komentář**, jak může vyučující žáka v učení podpořit, jaké další kroky pro učení navrhuje i jak je možné dítě podpořit v učení doma.

Obr. 16

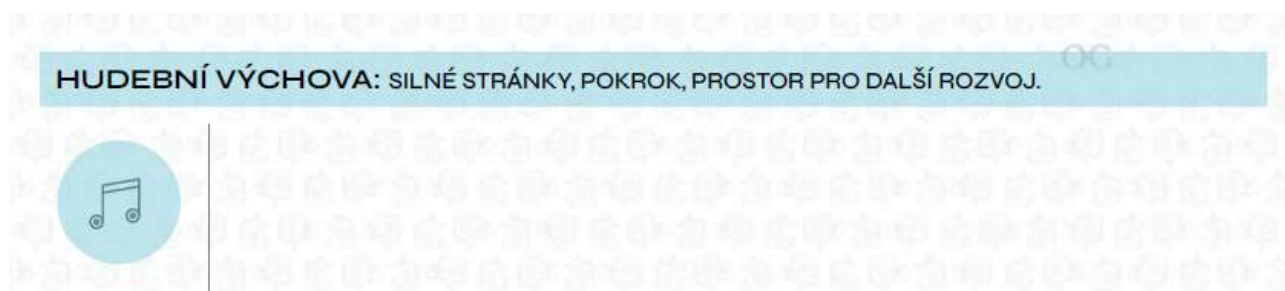
Ukázka stupnice se šipkou, kritérii a prostorem pro sdělení u hodnocení předmětů

MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE: 1		J	Č	T	Ú
ÚROVEŇ ZVLÁDnutí VÝSTUPŮ:					
Počítá v daném oboru čísel.				▶	
Řeší rozmanité typy úloh.				▶	
Rozeznává a znázorňuje rovinné útvary a jednoduchá tělesa.				▶	
S porozuměním pracuje s tabulkami, schématy a řadami čísel.				▶	
SDĚLENÍ:					

Hodnocení výchovných předmětů neobsahuje stupnici, pouze prostor pro Sdělení (Obr. 17). Cílem hodnocení výchov by měla být podpora žáka v jeho rozvoji. I právě proto nejsou tyto předměty hodnoceny známkou.

Obr. 17

Ukázka prostoru pro sdělení u hodnocení výchovných předmětů (1. stupeň s grafickým motivem)

(4) Slovní hodnocení

Slovní hodnocení se zapisuje vyučujícími do prostoru nazvaném Sdělení. V případě teoretických předmětů jde o doplnění, upřesnění kritériálního hodnocení. V případě hodnocení výchovných předmětů jde o samostatné sdělení.

Při vývoji šablony vysvědčení tým pracoval s následujícími základními zásadami pro tvorbu slovního komentáře:

- uvádí zejména silné stránky žáka a možnosti pro zlepšení,
- slovní komentář se týká nejen znalostí a dovedností, ale i hodnocení projevů chování žáka ve škole a jeho přístupu k učení (např. vynaložené úsilí žáka, zodpovědnost, samostatnost, ...),
- slovní komentáře vyučující propojuje do kompaktního celku tvořícího celistvý obraz žáka,
- slovní komentář může obsahovat i další vyjádření, např. informace o zapojení do mimoškolních aktivit a ocenění,
- při hodnocení žáků je třeba věnovat pozornost slovním komentářům, především pečlivě zvážit význam volených slov.

(5) Sebehodnocení

Vysvědčení poskytuje prostor pro sebehodnocení žáka. K tomuto účelu slouží poslední list vysvědčení. Školy si pro sebehodnocení žáků mohou vytvořit vlastní nástroje, forma tak zůstává na volbě školy a vyučujících.

Obr. 18

Ukázky sebehodnocení dostupné na webových stránkách projektu

(6) Stručná zpráva rodičů pro dítě jako součást vysvědčení

V době distanční výuky se na vzdělávání svých dětí podíleli velkou měrou rodiče. Vznikla tak vynikající zkušenost se zapojením rodičů do zpětné vazby k procesu učení a výsledkům svých dětí. Některé školy a jejich vyučující (na 1. stupni ZŠ) tak uvítali prostor pro zpětnou vazbu rodičů na vysvědčení.

Jde o dobrovolnou část, kterou mohou školy využít také jiným způsobem, pokud nevyužijí možnosti zapojit rodiče do psaní vysvědčení.

(7) Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

K hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami slouží stejný formulář vysvědčení, ale s ohledem na jejich individuální vzdělávací cíle. K vysvědčení může být případně přiloženo podrobnější vyjádření ve vazbě na IVP.

4.2 Základní oblasti hodnocení na Vysvědčení JINAK

Řešitelský tým se věnoval vývoji jednotlivých oblastí, které budou na vysvědčení hodnoceny. Výsledkem jsou oblasti: (1) hodnocení klíčových kompetencí, (2) hodnocení teoretických předmětů a (3) hodnocení výchovných předmětů.

(1) Oblast hodnocení klíčových kompetencí

Hodnocení projevů chování žáka je v pilotovaném vysvědčení novou kategorií. Jejím cílem je poskytnout celostní obraz žáka o jeho chování ve škole nejen v oblasti dodržování pravidel, ale také v naplňování a rozvíjení vybraných klíčových kompetencí.

Tým pro hodnocení klíčových kompetencí při vytvoření návrhu vycházel z RVP ZV, důraz kladl na osobnostně sociální kompetenci. Inspiroval se oblastmi v hodnocení Evropských škol: dítě jako žák; dítě jako osobnost; dítě a ostatní. Soustředil se výhradně na kompetence, které mohou opravdu posuzovat vyučující, v aplikaci navazuje na konkrétní školní řád příslušné školy.

Hodnocení klíčových kompetencí se prolíná celým vysvědčením včetně vyučovacích předmětů. V této sekci jde o hodnocení osvojených dovedností a postojů, které žák vyjadřuje svými projevy chování a které lze posoudit systematickým pozorováním a analýzou žákových výsledků činnosti. Tyto

konkrétní dovednosti (projevy chování) lze definovat, vytvořit pro ně kritéria a následně hodnotit úroveň jejich osvojení.

Na vysvědčení jsou představeny tyto **oblasti klíčových kompetencí**:

- **ŽÁK VE VZTAHU K SOBĚ** (psychický vývoj a vyzrávání ve vztahu k sobě samému, Obr. 19)

Obr. 19

Ukázka kategorie chování VE VZTAHU K SOBĚ na vysvědčení

VE VZTAHU K SOBĚ	STUPNICE				SDĚLENÍ
Přiměřeně situaci vyjadřuje své myšlenky.					
Rozezná vhodné a nevhodné chování.					
Pracuje na svém rozvoji.					

- **ŽÁK VE VZTAHU K DRUHÝM** (mapování interpersonálního rozvoje, fungování v menší i širší sociální skupině a společnosti jako celku, Obr. 20)

Obr. 20

Ukázka kategorie chování VE VZTAHU K DRUHÝM na vysvědčení

VE VZTAHU K DRUHÝM	STUPNICE				SDĚLENÍ
Dodržuje stanovená pravidla.					
Spolupracuje s ostatními.					
Dorozumívá se srozumitelně a účelně.					
Přispívá k vytváření bezpečného prostředí.					
Zapojuje se do dění ve svém okolí.					

- **ŽÁK PŘI UČENÍ** (dokumentující rozvoj učebních, pracovních a motivačních charakteristik)

Obr. 21

Ukázka kategorie chování PŘI UČENÍ na vysvědčení

PŘI UČENÍ	STUPNICE				SDĚLENÍ
Zodpovědně přistupuje k učení.					
Využívá různé postupy a způsoby učení.					
Vytrvá v práci na obtížných úkolech.					
Pracuje s různými zdroji informací.					
Posoudí vlastní pokrok.					

Pro vyučující je dostupná pomocná tabulka s indikátory chování žáka ve škole, jež jednotlivá kritéria dále konkretizují. Přílohy jsou uloženy v metodice na webu projektu:

- Příloha 1 – Kritéria a indikátory pro hodnocení chování žáka ve škole — ve vztahu k naplňování klíčových kompetencí RVP ZV, akt. verze srpen 2023
- Příloha 2a – Mapa Chování žáka ve škole pro 1. stupeň (pohledem šablony vysvědčení), akt. verze 26. 3. 2023
- Příloha 2b – Mapa Chování žáka ve škole pro 2. stupeň (pohledem šablony vysvědčení), akt. verze 26. 3. 2023

(2) Oblast hodnocení teoretických předmětů

Cílem hodnocení teoretických předmětů je posoudit nejen úroveň zvládnutí očekávaných výstupů a osvojení klíčových kompetencí stanovených v RVP ZV, ale především upozornit na silné stránky žáka a možnosti jeho dalšího rozvoje.

Hodnocení na Vysvědčení JINAK propojuje sumativní hodnocení s hodnocením formativním a vychází z průběžné půlroční práce vyučujících a žáků. Má-li být školní vysvědčení potvrzením výsledků vzdělávání žáků, pak při zpracování jeho návrhu je určujícím dokumentem RVP ZV a ŠVP. Podle § 51, odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, navrhujeme formát vysvědčení, který umožní hodnotit výsledky vzdělávání kombinovanou formou.

Tým pro hodnocení teoretických předmětů se rozhodl zdůraznit při hodnocení všechny složky předmětu – ze zprávy na vysvědčení by neměl vypadat předmět jako jednolitý celek, ale měly by být reflektovány jeho dílčí aspekty.

Teoretické předměty jsou hodnoceny na čtyřstupňové stupnici. Hodnocení dílčích tematických celků/očekávaných výstupů je tvořeno kombinací grafické hodnoticí škály a slovního hodnocení, které jsou vzájemně propojeny. Hodnocení provádí vyučující daného předmětu, který má o žákovi dostatečné podklady (získávané v průběhu pololetí), aby mohl sumarizující úroveň na dané škále doplnit o další informace formativního charakteru.

(3) Oblast hodnocení výchovných předmětů

Tým pro hodnocení výchovných předmětů původně uvažoval o zhodnocení všech složek ve výchovných předmětech, ale po diskuzi a konzultaci také s akademiky v oboru a vyučujícími výchovných předmětů se tým rozhodl předložit šablonu bez hodnoticí škály. Již v první verzi testovaného vysvědčení nebylo hodnocení známkou, ale pouze prostor pro slovní vyjádření učitele či učitelky. I přes prvotní obavy, jak vyučující na školách tento posun přijmou, se nakonec ukázalo, že tato změna je realizovatelná a přijímaná.

Důvodem a argumentem je samotný cíl výchovných předmětů, aby si děti vybraly něco, co je bude v životě provázet a co je bude těšit, aby objevovaly svět hudby, výtvarné tvorby, práce a pohybu, aby své dovednosti rozvíjely vědomě a s odvahou zkoušely nové a neobvyklé věci. Cílem hodnocení ve výchovných předmětech by měla být podpora žáka v jeho rozvoji.

Hodnocení nemusí být rozsáhlým textem. Vyučující hodnotí výstupy, které byly hlavním obsahem uplynulého období a jsou v souladu s ŠVP. Popisuje silné stránky žáka, zaměří se i na dílčí úspěchy. Doporučí vhodné strategie k žádoucímu rozvoji. Při hodnocení je možné využít i sebehodnocení žáka. Pokud prostor pro další rozvoj učitel nevidí, může např. žákovi doporučit pokračování v práci stejným způsobem i v dalším období.

4.3 Výsledná podoba Vysvědčení JINAK

Představovaná finální šablona Vysvědčení JINAK má celkem šest stran. Šablona vysvědčení je autorským dílem Masarykovy univerzity a může být využita pro hodnocení na základní škole pouze jako celek.

Šablona Vysvědčení JINAK obsahuje formální náležitosti na titulní straně, dále pak hodnocení chování žáka, hodnocení předmětů a prostor pro sebehodnocení. V případě rozhodnutí školy je na vysvědčení také prostor pro zprávu pro dítě od rodičů. Může být tištěno barevně i černobíle.

(1) Titulní stránka vysvědčení

Na první straně jsou shromážděny všechny důležité informace o dítěti a formální náležitosti ke škole a školnímu roku dle požadavků kladených na vysvědčení v České republice. První strana obsahuje logo školy, které může být v barevném provedení k potvrzení příslušnosti ke škole. Obsahuje také odkaz na školní vzdělávací program.

Obr. 22

Ukázka titulní strany Vysvědčení JINAK

(2) Chování (2. strana)

Cílem je poskytnout komplexnější obraz o chování žáka ve škole. Strana obsahuje úvodní odstavec, kterým vyučující mohou oslovit dítě a zmínit pro ně významné informace.

Dále se strana věnuje hodnocení některých dovedností dětí, které jsou nadpředmětové a reprezentují projevy chování dětí ve škole, či přesněji to, jak vidí jejich jednání vyučující. Jde o požadavek vyučujících, kteří si mohou zvolit, zda tyto dovednosti budou hodnotit pouze slovně, nebo i na čtyřstupňové škále.

Klíčové kompetence z RVP ZV jsou pro účel tvorby vysvědčení seskupeny do tří kategorií.

Obr. 23
Ukázka strany pro chování (výseč) Vysvědčení JINAK

OG

CHOVÁNÍ

VE VZTAHU K SOBĚ	STUPNICE	SDĚLENÍ
Přiměřené situaci vyjadřuje své myšlenky.	■	■
Reaguje vhodně a nevhodně chování.	■	■
Pracuje na svým rozvoji.	■	■

VE VZTAHU K DRUHÝM	STUPNICE	SDĚLENÍ
Dodržuje stanovená pravidla.	■	■
Spolupracuje s ostatními.	■	■
Dokazují se seccuzitálně a účinně.	■	■
Přispívá k vytvoření bezpečného prostředí.	■	■
Zapojuje se do aktí ve svém okolí.	■	■

PŘI UČENÍ	STUPNICE	SDĚLENÍ
Zodpovědně přistupuje k učení.	■	■
Využívá různé postupy a způsoby učení.	■	■
Vytváří v práci na oběžných okruzích.	■	■
Pracuje a řízenými zdroji informací.	■	■
Pracuje vlastní pokrok.	■	■

Chování žáků/žákyně je hodnoceno na stupnicích:

- Vědomí učebnice / učivo porovnává soustavně učebnici.
- Čtení / z poznámek nebo pozicování v běžných netechnických situacích.
- Čtení / řešení učebnicových situací.
- Těsně učebnice / stanovená v úloze aktuálních a samostatně.

VYSVĚDČENÍ 3. POLOLETÍ 2022/2023
LAURA ŠESTÁ – VI. B
STRANA 2/6

(3) Hodnocení teoretických předmětů (3.-4. strana)

Na stránkách vysvědčení, kde jsou hodnoceny výsledky žáků v teoretických předmětech, je sladěno pojetí hodnocení na 1. a 2. stupni. Základem pro hodnocení jsou hodnotící kritéria, která vycházejí z očekávaných výstupů RVP ZV.

Hodnocení teoretických předmětů na Vysvědčení JINAK je označeno šipkou dle rozvoje žáka na čtyřstupňové škále, které je doplněno slovním sdělením. Vyučující mohou přidat známku k hodnocenému předmětu, tato možnost na vysvědčení zůstává jako dobrovolná.

Hodnotící stupnice má čtyři stupně. Na vysvědčení jsou vyjádřeny zkratkami — důvodem je větší přehlednost a úspora místa pro slovní sdělení vyučujících.

Obr. 24

Ukázka strany pro předměty (výseč) Vysvědčení JINAK

**HODNOCENÉ
PŘEDMĚTY**

Výsledky žáka/žákyně jsou hodnoceny na stupnici: OG

J / Ještě neosvojeno: Výstupy ještě neosvojeny.
Č / Částečně osvojeno: Výstupy částečně osvojeny, i známé situace činí potíže, potřebuje dopomoc.
T / Téměř osvojeno: Výstupy téměř osvojeny, uplatňuje je ve známých situacích s připomenutím nebo s mírnou dopomocí.
Ú / Úplně osvojeno: Výstupy zcela osvojeny, uplatňuje je samostatně v běžných i nových situacích.

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA: 1

ÚROVEŇ ZVLÁDnutí VÝSTUPŮ:	J	Č	T	Ú
Používá probíraná gramatická pravidla a slovní zásobu.	✓	✓	✓	✓
Pracuje s textem (porozumění, shrnutí, reprodukce, interpretace, názor na text, ...).	✓	✓	✓	✓
Orientuje se v základních literárních pojmech a žánrech.	✓	✓	✓	✓
Vytváří texty v různých slohových útvarech.	✓	✓	✓	✓
Účelně komunikuje.	✓	✓	✓	✓

SDĚLENÍ:

(4) Hodnocení výchovných předmětů (5. strana)

V rámci Vysvědčení JINAK nejsou výchovné předměty hodnoceny známkou, ale pouze slovním hodnocením. Vyučující žákům sumarizuje jejich silné stránky, pokrok a doporučení pro další rozvoj.

Cílem výchovných předmětů je, aby děti objevovaly svět hudby, výtvarné tvorby, práce a pohybu. Dále aby své dovednosti rozvíjely vědomě a s odvahou zkoušely nové a neobvyklé věci.

Obr. 25

Ukázka strany pro výchovné předměty (výseč, 2. stupeň) Vysvědčení JINAK

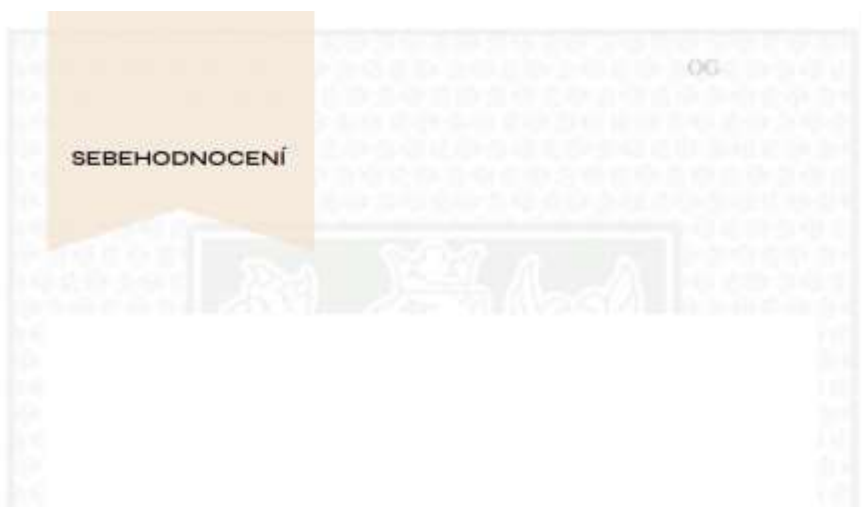

(5) Sebehodnocení (6. strana)

Přidanou hodnotou Vysvědčení JINAK je sebehodnocení dítěte, jemuž je na vysvědčení věnován samostatný list. Sebehodnocení může mít rozdílnou formu, která záleží na volbě školy. Celkově tak vysvědčení navazuje na průběžné hodnocení, které podporuje učení dětí a sumarizuje dva pohledy na výsledky: vyučujících i žáků.

Obr. 26

Ukázka strany pro sebehodnocení (výseč) Vysvědčení JINAK

4. 4 Implementace šablony do školních e-systémů

Šablona vysvědčení je autorským dílem Masarykovy univerzity. Může být využita pro hodnocení na základní škole pouze jako celek. Šablona je aktuálně integrována do informačního systému Edookit a Edupage.

První verzi vysvědčení školy vyplňovaly v šabloně v excelovském souboru. Práce s textem zde byla značně omezena. Protože školy již běžně pro hodnocení žáků pracují se školními e-systémy, bylo osloveno (v r. 2022) vedení firem spravující školní e-systémy s nabídkou zapracování šablony do jejich programu. Společnostem, které projeví zájem o spolupráci a implementaci, byla poskytnuta šablona v dubnu 2023 k zapracování. Školy zapojené do projektu tak mohly od června zpracovávat vysvědčení již přes školní systémy.

Významné usnadnění to přineslo v přenosu administrativních informací o žácích a škole, kde byly informace automaticky přeneseny na úvodní stranu vysvědčení. Řešily se ale další problémy s propojením různých názvů na oblasti předmětů v e-systému a ve školách dle jejich ŠVP, s přenosem informací do kolonek "Sdělení" na vysvědčení, zobrazení šipky u předmětů nebo vložení a přenos QR kódu pro výstupní ročníky ZŠ. Vysvědčení bylo ale nakonec odpilotováno v informačním systému škol. Pokud školy využívají ještě jiný školní informační systém, kde není šablona implementována, byla jim dočasně nabídnuta šablona ve wordu pro 1. a 2. stupeň. Šablona je dostupná na vyžádání přes kontaktní formulář z webu projektu.

Vysvědčení JINAK by se mělo stát v roce 2024 součástí vyhlášky 3/2015 Sb. (vyjádření zástupce MŠMT na tiskové konferenci 18. 1. 2024). Informační systémy škol pak budou reagovat na verzi vysvědčení dle vyhlášky, která bude zpřístupněna všem školám.

5 Metodická podpora pro vyučující k práci s vysvědčením a sběru dat v průběhu školního roku

Vývoj experimentálního vysvědčení ukázal potřebu celkového rozvoje průběžného hodnocení dětí v každodenním chodu školy. Řešitelé jsou si vědomi toho, že tato metoda klasifikace nemusí být pro vyučující jednoduchá. Některým vyučujícím možná budou chybět podklady k hodnocení žáků, jejich klíčových kompetencí a výstupů školního vzdělávacího programu (dále ŠVP). Na druhém stupni může být pro vyučující výzvou hodnocení dovedností v oblasti chování (dílčích součástí klíčových kompetencí). To potvrzují i školy, které již Vysvědčení JINAK využívají. S jeho zavedením zároveň probíhala i změna hodnocení ve škole. Školy ze své zkušenosti podtrhují potřebnou trpělivost při zavádění změn do pedagogického sboru, reflexi získané zkušenosti, náměty pro zlepšení, hledání řešení i kompromisů. S vývojem nového vysvědčení se pojí i vývoj myšlení a jednání.

Pro podporu implementace a šíření Vysvědčení JINAK na školách řešitelský tým v rámci projektu připravil (1) kompletní metodiku pro vyučující, (2) metodiku k vyplnění formuláře, nad rámec projektu nabízí (3) konzultační podporu a sérii (4) vzdělávacích kurzů.

5.1 Kompletní metodika pro vyučující

Společně se šablonou Vysvědčení JINAK vznikla metodika pro vyučující jako podpora pro práci nejen s vysvědčením. V interaktivní verzi je dostupná na webu projektu: <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/metodika/>

Metodika je rozdělena do několika kapitol (viz rozcestník Obr. 27) — jak na vysvědčení nahlížet (*Pojetí vysvědčení a zásady hodnocení, Prostředky hodnocení, Slovníček použitých výrazů*) a jak vyplňovat konkrétní oblasti vysvědčení (*Hodnocení oblastí chování žáka, Hodnocení v teoretických předmětech, Hodnocení ve výchovných předmětech*). Pro inspiraci jsou dostupné ukázky vysvědčení ze škol v projektu (*Ukázky práce s vysvědčením*).

Obr. 27

Ukázka z webu Vysvědčení JINAK (výšeč), rozcestník metodiky pro vyučující na školách

Kapitoly metodiky

K doplnění a provázání jednotlivých kapitol s RVP ZV řešitelský tým připravil také několik příloh. Konkrétně se jedná o tyto přílohy, které jsou dostupné na webu projektu:

- část Metodika hodnocení oblastí chování žáka – podkapitola Kritéria a indikátory pro hodnocení chování žáka

- Příloha 1 – Kritéria a indikátory pro hodnocení chování žáka ve škole — ve vztahu k naplňování klíčových kompetencí RVP ZV, akt. verze srpen. 2023
- Příloha 2a – Mapa Chování žáka ve škole pro 1. stupeň (pohledem šablony vysvědčení), akt. verze 26. 3. 2023
- Příloha 2b – Mapa Chování žáka ve škole pro 2. stupeň (pohledem šablony vysvědčení), akt. verze 26. 3. 2023
- část Metodika hodnocení v teoretických předmětech – podkapitola Přehled vzdělávacích oblastí. Rozepsané výstupy na vysvědčení s odkazy na RVP ZV
  - Příloha 3a – Zařazení výstupů RVP ZV pro 1. stupeň k výstupům na Vysvědčení JINAK, akt. 29. 3.2023
  - Příloha 3b – Zařazení výstupů RVP ZV pro 2. stupeň k výstupům na Vysvědčení JINAK, akt. 29. 3.2023

V metodice jsou dále uvedeny ukázky práce s vysvědčením (na webu jako kapitola 8, viz Obr. 28), inspirace pro výchovné předměty (na webu jako kapitola 7.1 Příklady hodnocení výchov) a ukázky sebehodnocení.

Obr. 28

Ukázka z webu Vysvědčení JINAK (výšeč), kapitola 8 Ukázky práce s vysvědčením

The screenshot shows the website 'Vysvědčení jinak' with a navigation menu including 'Domů', 'O projektu', 'Vysvědčení', 'Metodika pro vyučující', 'Inspirace', 'Vzdělávací kurzy', 'Kontakt', and 'Konference'. The main content area features a large orange banner with the text 'Ukázky práce s vysvědčením' and an illustration of two lightbulbs. Below the banner are two sub-sections: 'Ukázky sběru dat pro výchovné předměty' and 'Ukázky sebehodnocení žáka'.

Ukázky sběru dat pro slovní hodnocení výchovných předmětů

Každý z učitelů hledá možnosti, jak si zaznamenávat nejen výsledky z hodin, ale i proces. Hledá způsob uchování důkazů o tom, jak se žáci učí, jaké dělají pokroky, co se jim dařilo, kde překonávali překážky, kde udělali pokrok. Nabízíme příklady tohoto hledání.

Výtvarná výchova	▼
Tělesná výchova	▼
Hudební výchova	▼

Ukázky sebehodnocení žáků

The section displays several examples of student work, including a bar chart, a drawing, and handwritten text.

5.2 Metodika k vyplnění formuláře vysvědčení

Vedle kompletní metodiky pro vyučující k Vysvědčení JINAK vznikla Metodika k vyplnění formuláře vysvědčení (příloha 4, akt. 3. 1. 2024), která navazuje nový formulář na pokyny MŠMT s Informacemi k vyplňování vysvědčení na základních školách od školního roku 2018/2019 (dokument MŠMT č.j. MSMT-4830/2019). V této Metodice k vyplnění formuláře vysvědčení jsou tedy uvedeny podstatné (technické, administrativní) informace k vyplnění vysvědčení.

Než se šablona Vysvědčení JINAK stane oficiální odsouhlasenou šablonou uvedenou v příloze vyhlášky č. 3/2015 Sb. Vyhláška o některých dokladech o vzdělání, je možné na doporučení MŠMT vysvědčení vydat formou VÝPISU VYSVĚDČENÍ, který je tištěn na běžném kancelářském papíru.

5.3 Konzultační podpora (skupinová konzultace)

V reakci na zájem ze škol o Vysvědčení JINAK probíhala setkání již v průběhu realizace projektu. Setkání se odehrávala ve dvou úrovních: a) setkání s novými zájemci, b) setkání s vyučujícími před psaním vysvědčení. Protože se jednalo o zájemce napříč ČR, setkání se odehrávala online přes ZOOM.

Reakce a dotazy z nových škol byly pro řešitelský tým podnětné, jak nové školy na vysvědčení a metodiku nahlíží, co potřebují vědět a co ještě potřebují přiblížit. Mohl tak metodický postup více zpřesnit či popsat do větších podrobností. (viz kap. 6 Propojenost formativního a sumativního hodnocení).

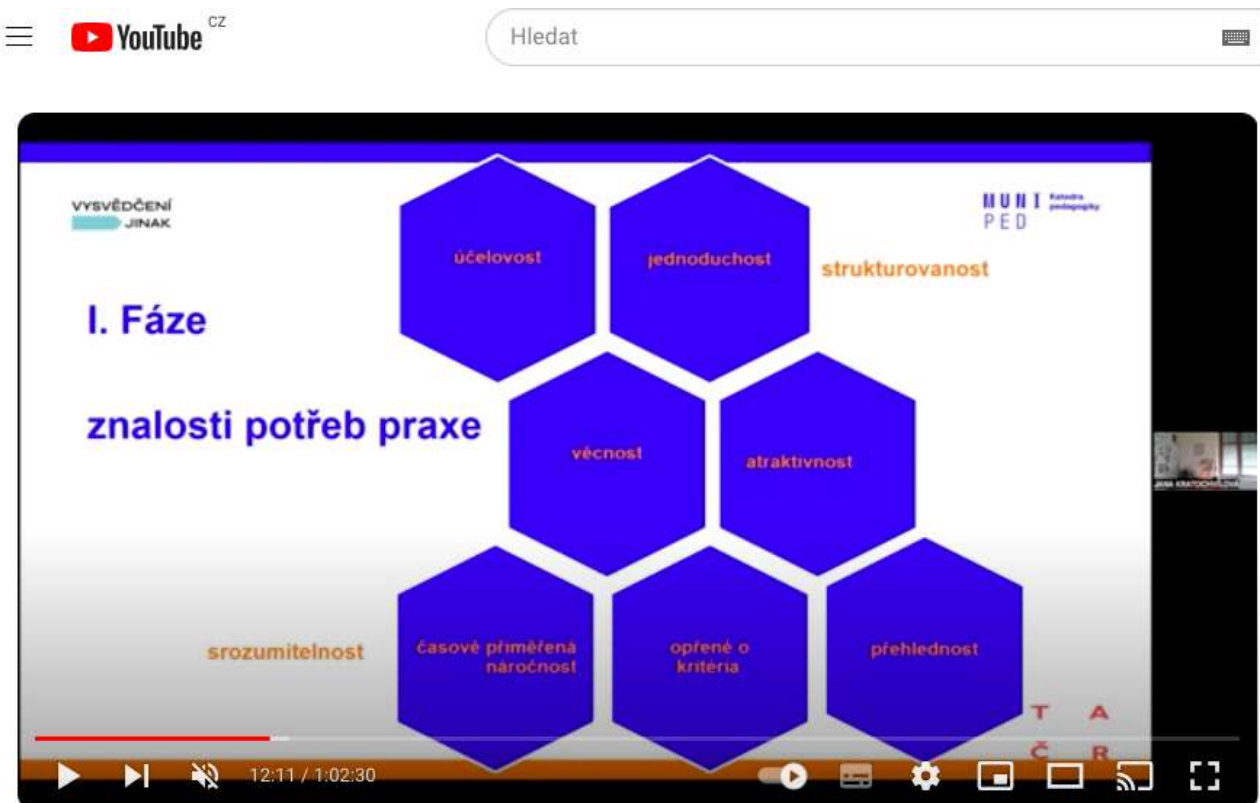
a) Setkání s novými zájemci

Cílem setkání bylo představit projekt, průběžné výsledky, informovat zájemce ze škol o propojenosti formativního a sumativního hodnocení, o potřebě zpracování nových kritérií a indikátorů, hodnotící stupnice do školního roku, také o způsobech informovanosti změny směrem k žákům a jejich rodičům či zákonným zástupcům.

Setkání se zájemci proběhlo celkem pět – čtyři v roce 2022 (20. 7. 2022, 30. 8. 2022, 29. 9. 2022 a 14. 11. 2022) a jeden v roce 2023 (6. 11. 2023). Posledního setkání se zúčastnilo přes 100 přihlášených zájemců, setkání bylo nahráváno a záznam je dostupný na webu projektu – <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/ukazka-vysvedceni#vice-info> a Youtube (<https://www.youtube.com/watch?v=fzmrBtmZ85Y&t=719s>).

Obr. 29

Ukázka prezentace Vysvědčení JINAK z online setkání pro nové zájemce

Vysvědčení JINAK - informace pro zájemce (6.11.2023 online prezentace)

b) Setkání s vyučujícími před psaním vysvědčení

Setkání byla určena vyučujícím ze škol, kteří prošli prvním setkáním a i nadále mají zájem o vyplňování Vysvědčení JINAK. Hlavním cílem setkání byla konkrétní práce s vysvědčením a ukázky, jak pracovat s metodikou, jak si zaznamenávat pokroky v průběhu roku, jak sbírat data.

V roce 2022 proběhly tři setkání ke sdílení zkušeností (7. 11., 22. 11., 5. 12. 2022). Ve školním roce 2023/24 proběhlo setkání jedno, a to 19. ledna 2024.

5.4 Vzdělávací kurzy

Ze setkání se zájemci o Vysvědčení JINAK se ukázalo, že na různých školách je odlišná potřeba či zájem o další vzdělávání ve formativním hodnocení, v propojování formativního a sumativního hodnocení, a zkušenosti s implementací Vysvědčení JINAK na dané škole.

Při katedře pedagogiky PdF MU vznikla nabídka dlouhodobého vzdělávání v kurzech formativního hodnocení, které navazují na krátkodobé kurzy formativního vzdělávání. Jedná se o prakticky zaměřené workshopy rozvíjející dovednosti vyučujících v oblasti formativního hodnocení: výklad, diskuse, nácvik

dovedností, práce s vybranými videozáznamy, ukázky z praxe. Kurzy se zaměřují na postupný rozvoj dovedností, sdílení získaných zkušeností ve škole a podporují také změnu kultury učení a motivaci žáků k učení.

Konkrétně se jedná o tři druhy kurzů: a) krátkodobý kurz (v rozsahu 2x 4 hodiny) a krátkodobý kurz pro sborovny (v rozsahu 8 hodin pro sborovny na škole), b) dlouhodobý výcvikový kurz.

- (a) **Krátkodobý kurz** (jako kurz Celoživotního vzdělávání na PdF MU anebo samostatně pro sborovny) je určen učitelům 1. a 2. stupně základní školy se zájmem o formativní hodnocení. Věnuje se aktuálnímu tématu zavádění formativního hodnocení ve výuce, které významně podporuje učení žáků a kvalitu výuky. Kurz je veden jako workshop a zaměřuje se na základní pilíře formativního hodnocení, které si účastníci procvičí v praxi. Seminář je vstupenkou do problematiky formativního hodnocení, nebo k doplnění již nabytých kompetencí vyučujících. Pozornost se věnuje i sebehodnocení žáků, které je významnou součástí hodnocení podporujícího učení.
- (b) **Dlouhodobý výcvikový kurz** (s názvem HODNOCENÍ JINAK: Formativní přístup k učení a hodnocení, aneb podporujeme učení žáků) je cyklus deseti prakticky vedených workshopů zaměřených na rozvoj dílčích profesních kompetencí formativního hodnocení, které je smysluplně provázáno s hodnocením sumativním. Workshopy jsou spojeny s výkladem, diskusí, nácvikem dovedností, s prací vybraných videozáznamů, ukázkami z praxe. Program podporuje rozvoj formativního hodnocení nejen u jednotlivců ze škol, ale usiluje i o předávání zkušeností mezi členy pedagogického sboru. Pro kolegiální sdílení v pedagogickém sboru je užitečné, pokud se programu účastní alespoň dva vyučující z jedné školy, neboť v mezidobí workshopů účastníci zavádějí znalosti a dovednosti do výuky, získávají zkušenosti s jejich aplikací v praxi a rozvíjejí postupně své profesní kompetence. Kurz v rozsahu 60 hodin je akreditován a je veden v tandemu dvou lektorů.

Kurzy jsou aktuálně nabízeny na stránkách – <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/kurzy>

6 Propojenost formativního a sumativního hodnocení

Mají-li vyučující objektivně hodnotit své žáky a tomuto hodnocení je také učit, musí být vybaveni patřičnými hodnoticími a evaluačními kompetencemi, metodami a nástroji. Měli by dobře porozumět formativnímu a sumativnímu hodnocení, měli by se umět zapojit do posouzení výsledků učení žáky, a rozvíjet tak dovednost jejich sebehodnocení. Za pomoci společného hodnocení by měl vyučující s žákem plánovat žákovo učení a jeho rozvoj, a přispívat k dovednostem směřujícím k autoregulaci žákova učení. Průběžné hodnocení, záznamy a závěry z nich by měly být východiskem pro sumativní hodnocení, včetně závěrečné zprávy – vysvědčení.

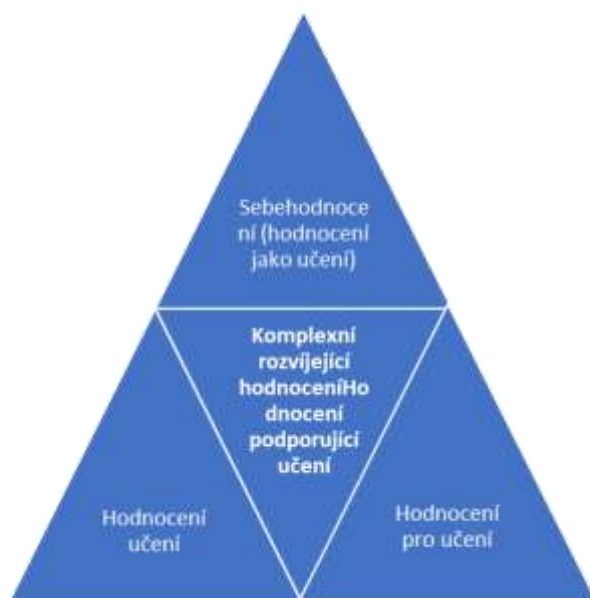
Podstatou je porozumění, že jakékoliv sumativní hodnocení je vyústěním hodnocení průběžného, předchozích prací žákova hodnocení, reagování na zpětnou vazbu vyučujícího, spolužáků i svého hodnocení. Společně pak formativní a sumativní hodnocení tvoří kompaktní celek, který se nazývá komplexním rozvíjejícím hodnocením nebo také hodnocením podporujícím učení (Kratochvílová, 2011). Průběžné a závěrečné sumativní hodnocení by mělo být kongruentní.

Účelu a procesům spjatým s jednotlivými typy hodnocení by měli členové pedagogického sboru porozumět a klást si otázky k jejich fungování a zastoupení ve výuce v praxi školy.

Například je-li součástí Vysvědčení JINAK sebehodnocení žáků, pak se vedení žáků k sebehodnocení musí stát běžnou součástí výuky, nikoli ojedinělým prvkem. Vše, co je na vysvědčení, musí být realizováno a komunikováno průběžně. Žáci i rodiče by měli obsahu závěrečné zprávy rozumět.

Obr. 30

Komplexní rozvíjející hodnocení

Hodnocení ve škole by mělo vytvářet systém, který je znám všem aktérům vzdělávání žáků: vyučujícím, žákům i rodičům. Systém, který zapojuje žáka do rozhodování o procesu učení, dosažených výsledcích a učí ho zodpovědnosti za své učení.

6.1 Jak podpořit kongruenci průběžným a závěrečným hodnocením (Vysvědčením JINAK)?

(1) Kongruence vize/směrování školy a hodnocení výsledků žáků a jejich procesu učení

“Škola je živý organismus, v němž současně probíhají procesy, jejichž cílem je vytvořit podmínky pro kvalitní proces výchovy a vzdělávání a tento proces realizovat. Hodnocení žáka je pouze jedním prvkem tohoto složitého systému. Hodnocení nemůže být v tomto systému nahodilé, ale musí být v souladu s celkovou koncepcí školy, její vizí, směřováním.”
(Kratochvílová, 2011, s. 99).

V pedagogických sborech, jejichž vyučující implementovali Vysvědčení JINAK do života své školy, probíhala nejprve široká diskuse o směřování, vizi školy, a tomu odpovídající hodnocení. Občas docházelo k proměně vize školy, její inovaci a diskusi, tedy jak ji naplnit v oblasti hodnocení žáků.

Vysvědčení JINAK hodnotí žáka komplexněji, zaměřuje se i na hodnocení chování (dílčích klíčových kompetencí), vtahuje žáka do posouzení svých výsledků a nabízí vedle sumativního shrnutí výsledků učení také formativní zpětnou vazbu. Pro úspěšnou implementaci Vysvědčení JINAK to znamená nahlížet komplexně na hodnocení žáka i průběžně. Zavedení inovace vyžaduje analýzu současného stavu hodnocení na škole. Analýza a diskuse ve sboru pomohou škole odpovědět na otázky:

- a) Jaká je úroveň hodnocení žáků na naší škole?
- b) Proč učit a hodnotit jinak?
- c) Jaké procesy změnu podporují?
- d) Jak využijeme současný systém, zvyklosti a které opustíme?
- e) Co pedagogický sbor potřebuje pro svůj další rozvoj a zavedení inovace? (podmínky, vzdělávání, sdílení, spolupráce, podpora).
- f) V jakých ročnících chceme a můžeme zavést inovaci?
- g) Jaké postupné kroky zvolíme?
- h) Jak budeme dále vést konzultace (četnost, nástroje, efektivita pro Učitel-Žák-Rodič)?
- i) Kdo bude psát vysvědčení (Učitel, Žák, Rodič)?
- j) ...

Obdobnými diskusemi si prošly všechny pedagogické sbory škol, které se podílely na vývoji a implementaci vysvědčení. Výstupem diskusí bylo ujasnění si smyslu hodnocení a změn v hodnocení, které je nezbytné udělat.

(2) Oslovení rodičů

O plánované změně vysvědčení je nezbytné informovat rodiče, a to nejen na počátku jejího zavádění, ale i průběžně. Je nezbytné umět rodičům vysvětlit přínos změny.

Při zavádění Vysvědčení JINAK se na školách osvědčilo:

- *Na počátku školního roku jsme prezentovali rodičům Vysvědčení JINAK: jeho smysl, přínos, vhled. Využili jsme k tomu videa i úvodní dopisy, které vznikly v rámci projektu.*
- *Změnu hodnocení jsme implementovali i při setkáních (rodič, žák, vyučující). Rodiče se tak postupně seznamovali s hodnoticími kritérii na vysvědčení.*
- *Oslovili jsme rodiče, zda se chtějí zapojit do hodnocení dětí na vysvědčení, nabídli jim podporu, strukturu oslovení. Vysvětlili jsme přínos jejich zapojení při poskytnutí zpětné vazby k učení svým dětem.*
- *Před předáním vysvědčení dětem jsme zrealizovali schůzku pro rodiče, abychom jim vysvětlili, jak s vysvědčením budeme pracovat ve škole a jak s ním mohou pracovat doma s dětmi.*
- *Průběžně jsme využívali rozličných příležitostí k diskusi o nové formě vysvědčení s rodiči.*

(3) Hodnocení chování

Hodnocení projevů chování žáka je v návrhu vysvědčení inovací. Cílem je poskytnout celostní obraz žáka o jeho chování ve škole ve třech oblastech: a) rozvoj ve vztahu k sobě samému, b) rozvoj ve vztahu k ostatním členům školní komunity i okolnímu světu, c) přístup žáka k práci a učení. Aby bylo možné v těchto oblastech chování na vysvědčení vyhodnotit, zaměřovali se vyučující na šířeji pojaté hodnocení chování v průběhu roku.

Při zavádění Vysvědčení JINAK se na školách osvědčilo:

Porozumění hodnoceným kategoriím chování: seznámení se s hodnocenými kritérii, hlubší porozumění hodnoceným kritériím.

- *Vyučující se seznamovali s hodnocenými kategoriemi, vedli diskuse k jejich implementaci v praxi, s kritérii hodnocení seznamovali rodiče.*
- *Kritéria hodnocení postupně představovali žákům v jazyce odpovídajícímu věku žáků a postupně plánovali jejich rozvoj i způsob průběžného hodnocení.*
- *Hodnotící kritéria v oblasti chování se stala výchovnými cíli, jimž byla věnována pozornost. Staly se součástí měsíčních plánů vyučujících na škole, kdy se vyučující s žáky cíleně zaměřují více na vybrané aspekty chování.*
- *Do života školy byla zavedena čtyřstupňová hodnotící škála.*
- *Popisná zpětná vazba oceňující zejména pozitivní projevy chování se stala součástí hodnocení, sebehodnocení a vrstevnického hodnocení.*
- *Hodnocení chování se stalo součástí měsíčních plánů, příprav na setkání s rodiči a žáky (tripartity, trojlístky, společné konzultace).*
- *Hodnocení chování žáků na vysvědčení je výsledkem diskuse několika vyučujících. Podílejí se na něm zejména: třídní učitel/ka, asistent/ka pedagoga, vychovatel/ka a případně další učitel/ka vyučující ve třídě.*
- *Díky průběžné práci a komunikaci s žáky i rodiči není hodnocení chování pro nikoho překvapením. Ve slovním sdělení je na vysvědčení cennou složkou ocenění pokroku a další sdělení pro rozvoj.*

Obr. 31

Cíle chování v oblasti učení na ZŠ Ivančice-Řeznovice pro měsíc říjen

Celá škola se v říjnu soustředí:

ve vztahu k sobě
pracuji na svém rozvoji

- znám své silné stránky a oblasti pro zlepšení
- stanovuji si cíle a pracuji na nich
- pracuji vytrvale, iniciativně a nápaditě
- pracuji s chybou

ve vztahu k druhým
spolupracuji s ostatními

- zapojuji se do společných aktivit
- spolupracuji s dětmi i dospělými

ve vztahu k učení
vytrvám v práci na obtížných úkolech

- usiluji o splnění obtížných úkolů
- nevzdávám se při překážce
- vím, že chyba patří k učení a k životu a pracuji s ní

34

K podpoře hodnocení chování byla zpracována kapitola v metodice pro vyučující včetně příloh užitečných pro vyučující: <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/metodika/hodnoceni-chovani/chovani-na-vysvedceni>

(4) Hodnocení předmětů

V průběhu procesu učení záleží nejvíce na užitečnosti zpětné vazby, kterou žáci získávají a na zisku z ní. V praxi škol to znamenalo: (a) revizi výstupů ŠVP a výstupů – kritérií hodnocených na vysvědčení; (b) zavedení hodnoticí škály na vysvědčení do každodenní výuky i sebehodnocení žáků; (c) získávání důkazů učení; (d) Rozvoj sebehodnoticích dovedností žáků; (e) slovní sdělení na vysvědčení.

a) Revize výstupů ŠVP a výstupů – kritérií hodnocených na vysvědčení

Vyučující se seznamovali s hodnoticími kritérii, která jsou uvedena na vysvědčení a s jejich vztahem k výstupům RVP ZV a ŠVP. V tom jim byly nápomocny přílohy č. 3a, 3b – Zařazení výstupů RVP ZV k výstupům na Vysvědčení JINAK (pro 1. a 2. stupeň). Obecnější výstupy hodnocené na vysvědčení si vyučující aplikovali v konkretizované podobě do tematických plánů a jednotlivých hodin výuky. Výukové cíle vycházeli z cílů ŠVP a vyučující je cíleně propojovali s výstupy na vysvědčení. Cílem bylo vést rodiče i žáky k porozumění hodnocených výstupů na vysvědčení.

Obr. 32

Plánované výstupy na měsíc listopad na ZŠ Labyrinth (čísla vpravo se vztahují k výstupům na vysvědčení)

Český jazyk	PRAVOPIS: V psaných textech dodržuji známá pravopisná pravidla, opravuji chyby a zdůvodňuji.	1
	MLUVNICE: Vytvářím správné tvary přídavných jmen.	1
	PISATELSTVÍ: Tvořím texty administrativního stylu dle zadaných kritérií.	4
	LITERATURA: Třídím uměleckou literaturu dle formy a obsahu.	3
	ČTENÁŘSTVÍ: Formuluji hlavní myšlenky knihy a píše reflexi na ni.	2
Matematika	Operaci sčítání a odčítání provádím s celými a desetinnými čísly, čísla znázorňuji na číselné ose.	1
	Řeším jednoduché součtové trojúhelníky i součtové trojúhelníky s podmínkou.	1, 3
	Pomocí dřívěk modeluji a určuji obvod a obsah jednoduchých rovinných útvarů (trojúhelník, čtverec, obdélník)	4
	Řeším jednoduché lineární rovnice a provádím zkoušku správnosti.	3
	Rýsuji trojúhelník, čtverec, obdélník s důrazem na přesnost a kvalitu rýsování.	4
	Plním zadané úkoly, pracuji v Google Classroom, pravidelně opravuji cvičení v rozcvičkovém sešitě, učím se z chyb.	

Obr. 33

Plánované výstupy v předmětu Člověk a jeho svět v rámci vybraného tematického celku na ZŠ Ivančice-Řeznovice. (Tučně jsou zvýrazněny obecně formulované hodnocené výstupy na vysvědčení, nevýrazněný text představuje konkrétní cíle, výstupy tematického celku).

PRAVĚK
Vysvětlím základní pojmy – vysvětlím, které období označujeme jako pravěk a odkud získáváme informace o životě v pravěku.
Vysvětlím základní pojmy – doba kamenná, bronzová a železná, nástroje, původ názvu období, obydlí, Keltové, důležité objevy ve vývoji lidstva
Na příkladech vysvětluji vztahy mezi pojmy – podmínky a způsob života v pravěku, vynález ohně a změna v životě pravěkých lidí, výroba nástrojů a přínos vývoji lidstva
Propojuji znalosti se situacemi z běžného života – porovnám život v pravěku se životem v současnosti.
Propojuji znalosti se situacemi z běžného života – uvedu, kde v blízkém okolí žili naši předci v pravěku.

b) Zavedení hodnoticí škály na vysvědčení do každodenní výuky i sebehodnocení žáků

Škálu vyučující s žáky vyvodili, vysvětlili si, co znamenají její stupně a uvedli si s žáky mnoho příkladů. Při komunikaci s žáky nad výsledky je nezbytné důsledně nepoužívat pouze zkratky, ale verbalizovat dosaženou úroveň slovy.

Obrázek 34

Sebehodnocení výstupů předmětu matematika (ZŠ Střelky)

MATEMATIKA:	J	Č	T	Ú
Sčítám a odčítám s desetinnými čísly.				
Řeším rozmanité typy úloh o počasí.				
S porozuměním pracuji s tabulkami a grafy (informace o počasí).				

c) Získávání důkazů učení

Aby mohli vyučující zhodnotit výstupy žáků na vysvědčení dle stanovených kritérií a své hodnocení doplnit slovním sdělením, zjistili, že potřebují žáky více znát a mít důkazy o jejich učení.

Při zavádění Vysvědčení JINAK se na školách osvědčilo:

- *Vyučující postupně začali hledat a vytvářet své vlastní systémy, jak si sbírat podklady pro hodnocení, jak si uchovat důkazy o učení žáků (např. psaní poznámek, vytváření portfolií, fotografie prací žáků ve výtvarné výchově, k nimž si pak vyučující dělá poznámky).*
- *Výsledky žáků si vyučující sumarizovali zpravidla v měsíčních intervalech písemně. Těchto poznámek využívali při psaní vysvědčení.*

d) Rozvoj sebehodnoticích dovedností žáků

Sebehodnocení je prostředkem, ale i cílem vzdělávání. Společně s hodnocením učitele či učitelky tvoří nedílný celek, který působí na sebeobraz žáka, na utváření sebepojetí a zdravé sebevědomí. Sebehodnocení žáků by nemělo být nahodilou činností, které se věnují žáci i učitelé povrchně a v situaci, když zbyde čas, ale mělo by jít o plánovanou a systematickou činnost, která je běžnou součástí výuky.

Jen tak se dají postupně rozvíjet dovednosti dětí k sebehodnocení a plánování svého učení.

Při zavádění Vysvědčení JINAK se na školách osvědčilo:

- *Ve školách implementující Vysvědčení JINAK probíhaly diskuse o podpoře sebehodnocení ve výuce. Byly diskutovány možnosti o postupném zavádění sebehodnocení do výuky. Ve třech školách byla na prvním stupni ZŠ využita pro systematickou práci se sebehodnocením knížka *Hodnocení a sebehodnocení žáků* (Kratochvílová, Černá, 2013), která podporuje sebehodnocení žáků rozmanitým způsobem (týdenní sebehodnocení, měsíční, sebehodnocení klíčových kompetencí...), (Obr. 35).*
- *Hodnocení učitele či učitelky se postupně propojovalo se sebehodnocením (Obr. 36).*
- *Žáci své výsledky hodnotili mnoha způsoby, přiměřeně ke svému věku. Dovednosti k sebehodnocení byly postupně rozvíjeny (Obr. 37).*

- Sebehodnocení podpořilo zavádění kritérií hodnocení, jimiž byla žákům zprostředkována kvalita požadavků na očekávané výstupy z učení (Obr. 38).
- V závěru pololetí zpracovávali žáci hodnocení, které se stalo součástí vysvědčení. Šlo o komplexnější pohled na své učení a chování (Obr. 39).

Obr. 35

Měsíční sebehodnocení žáků (ZŠ Ivančice-Řeznovice)

1. ročník - jen část, diskuse v malých skupinách.

KVĚTEN Měsíční sebehodnocení žáka

Co jsem ve škole dobře zvládl, co se mi daří:

DOČELA PÍŠKAŘA. UMÍM JOGELA
PÁKLA DĚLA MAJ DVAJ DOBRI
OBJEDA PROTO I DOBRE JIJA.

Co bych se rád naučil nebo dovedl lépe:

JÁ BICH CHTEL V JEDAT
HODNĚ VĚDET O ZVÍRATECH

Co jsem chtěl dělat:

Co jsem se učil dělat:

Pročetl žáka: _____
Pročetl učitel: _____

4. roč. - forma, která vyhovuje žákyni

ČERVEN Měsíční sebehodnocení žáka

Nakresli město i její situace ze svého pohledu. Kdo si řekne něco je moc dobře.

Jana: Hi Hi
Bla Bla
Já

Víš, ani od tebe jsem tu sama

Pročetl žáka: _____
Pročetl učitel: _____

5. ročník - práce s plánem

KVĚTEN Měsíční sebehodnocení žáka

Co jsem ve škole dobře zvládl, co se mi daří:

Dobře se mi angličtina, píšeš se mě dobře. Dost se mi v edluvíku píšeš se mi dobře. A tak i tak.

Co bych se rád naučil nebo dovedl lépe:

Že bych se naučil něco z učiva.

Co jsem chtěl dělat:

Chci se naučit něco z učiva. Chci se naučit něco z učiva.

Co jsem se učil dělat:

Že bych se naučil něco z učiva.

Pročetl žáka: _____
Pročetl učitel: _____

Obr. 36

Spojení hodnocení učitele či učitelky se sebehodnocením (ZŠ Labyrinth)

Měsíční cíl: (1+2) Pomocí mapy popíšu krajinu jižní Moravy s důrazem na to, co je pro tento region typické (kultura, hospodářství, příroda).

HODNOCENÍ:
žák - první řádek
učitel - druhý řádek

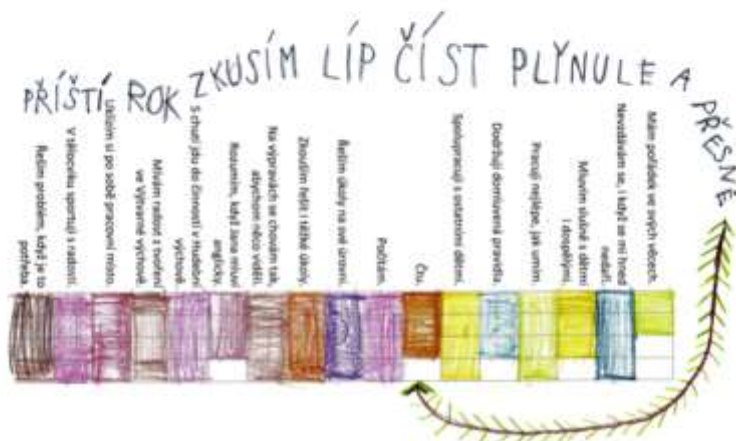
	TEŽE NEODPOVĚDNO	ČÁSTIČNĚ ODPOVĚDNO	TEŽE ODPOVĚDNO	OPRAVĚ ODPOVĚDNO
(1) Vymenuji a vysvětlím alespoň 10 pojmů spojených s JMK, které se vztahují k přírodě, hospodářství a kultuře JMK.				
(2) Pomocí mapy popíšu krajinu jižní Moravy s důrazem na to, co je pro tento region typické (kultura, hospodářství, příroda).				

Obr. 37

Sebehodnocení na Vysvědčení JINAK (ZŠ Ivančice-Řeznovice)

Radost perá rěta, když jsem byla v divadle.
 Že škole ráda mám silocviki a bježám.
 Reflexi perá v skákání a v lisance.
 Raciata perá se kresku vyprávět a rychle bjehat.
 Lekti perá si j přeaska v čemí a počítání.
 Izolida perá v dčicku skocit přes kosu.
 Akroh perá adotata v flidni a v počítání.
 Jiři polistok vironat lipi psát a počítat.
 Zora perá první počítat a číst a psát.
 A piři se s křimí mu spání pod žirákem.

Obr. 38

Sebehodnocení na Vysvědčení JINAK (ZŠ Ivančice-Řeznovice)

Sebehodnocení 2022

Jaké jsou mé nejsilnější stránky? V čem se na sebe mohu spolehnout? V češtině
protože umím psát dobré příklady.

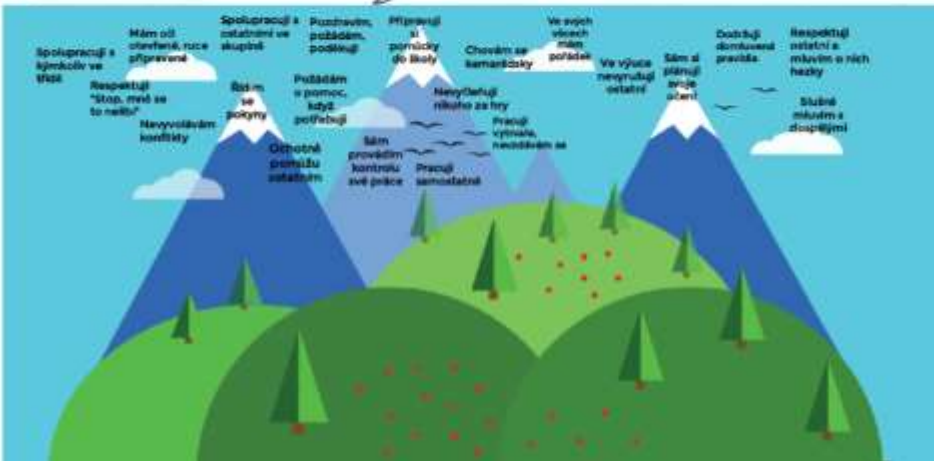
Co mi nešlo, co mi dalo hodně práce? Dalo mi hodně práce
upřesňování v matematice.

Který předmět mě baví a daří se mi v něm? Baví mě umění, protože
mě baví kreslit.

Který předmět byl pro mě nejtěžší? Proč? Matika protože je
těžká na pochopení.

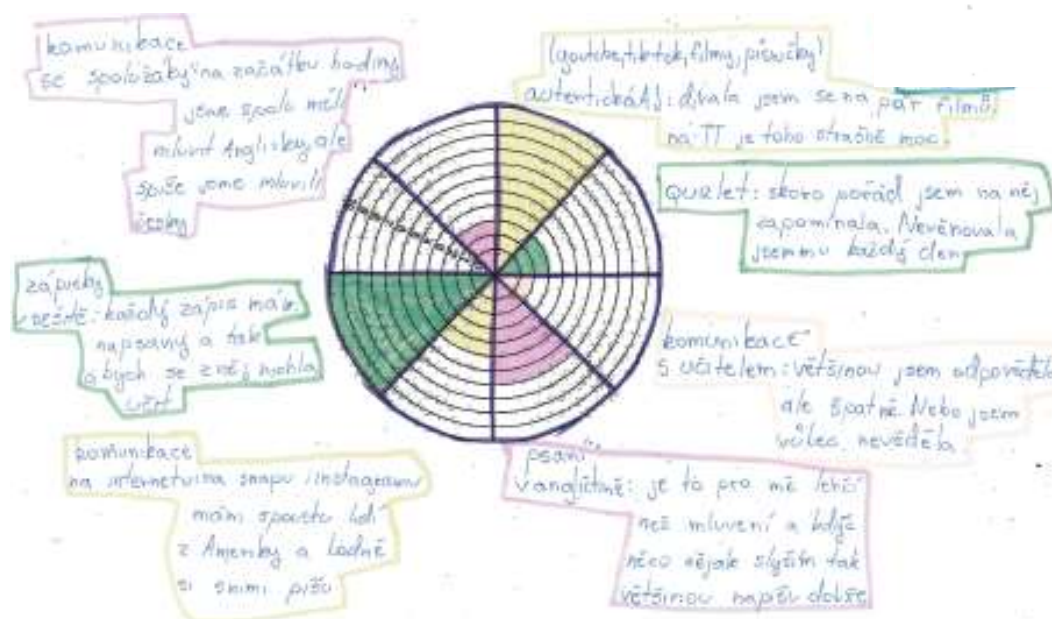
Jaké mám koníčky? Co dělám ve volném čase? Tančuji hip hop a
hobbi mě to baví.

Co si přeji do dalšího roku? Abych měla hezkou budoucnost
a dobré známky.

Obr. 39

Sebehodnocení na Vysvědčení JINAK (ZŠ Strážky)

e) Slovní sdělení na vysvědčení

Obsah slovního hodnocení je jednou z oblastí, které věnují vyučující nejvíce pozornosti. Formulace hodnoticích výroků mohou ovlivnit velmi silně, jak budou tato sdělení vnímána žáky a rodiči, k jakým dalším krokům žáka povedou a jak se bude utvářet jejich postoj ke vzdělávání. Obsahová složka nevzniká den ze dne, ale postupně krystalizuje na základě dlouhodobé práce žáků, diagnostické činnosti vyučujících a jejich průběžné zpětné vazby, vychází ze sebehodnocení žáků a jejich vrstevníků. Ve slovním sdělení na vysvědčení vyučující používají popisnou zpětnou vazbu k vyjádření silných stránek žáka, pokroku, ale i k pojmenování doporučení pro další rozvoj žáka.

Slovní sdělení k dílčím výstupům jednotlivých předmětů je doplněním informací, zejména k podpoře žáka v jeho učení.

- Následující ukázky byly použity v textech Vysvědčení JINAK a mohou sloužit pro inspiraci k psaní sdělení na vysvědčení:
- *Mirku, k učení přistupuješ velmi zodpovědně a důsledně si plníš svoje povinnosti. Neobtěžuje tě jakákoliv práce navíc, protože ti na výsledcích záleží. Znáš svoje silné a slabé stránky.*
- *Učivo českého jazyka bezpečně ovládáš. Téměř vždy používáš správné i, y / í, ý po měkkých a tvrdých souhláskách. S drobnými chybami užíváš párové souhlásky ve slovech. Umíš se poučit z chyb. Oceňuji Tvé prezentace přečtených knížek.*
- *V německém jazyce celkem rozumíš jednoduchým pokynům a poslechům, z němčiny se Ti daří překládat lépe, než naopak. Při učení slovíček dbej i na členy, bez těch to nejde. Pamatuj i na to,*

že všechna podstatná jména píšeme velkým písmenem. Krátkou, pravidelnou přípravou ve formě opakování slovíček Ti to půjde snadněji a rychleji.

- *V hodinách dramatické výchovy podáváš skvělé výkony. Jak v pohybových, tak verbálních projevech se posouváš kupředu. Pokus se ještě více využít prostor, který v hodinách máš. Získáš jistotu a klid, což ti pomůže při práci s detailem.*
- *Výtvarné úkoly promyšlíš. Cením si toho, že se nebojíš být originální a umíš svou práci prezentovat. Při diskuzi o uměleckých dílech vyjadřuješ svůj názor, zkus to jen o něco sebevědoměji. Těším se, že si příští rok sama najdeš a obhájíš téma, které bys ráda zpracovala ve vlastním výtvarném projektu.*

(5) Systémy hodnocení ve škole

V průběhu implementace Vysvědčení JINAK si školy zdokonalovaly svoje vnitřní systémy hodnocení. Vyučující si uvědomovali význam každodenní zpětné vazby poskytované žákům ve výuce ke stanoveným cílům, potřebu důkazů učení a sumarizace výsledků učení žáků jinou formou, než jsou známky.

Postupně:

- učitelé ve vyšší míře pracovali s výstupy ŠVP, kritérii hodnocení na vysvědčení a cíli ve výuce
- do výuky začleňovali více popisnou zpětnou vazbu, omezovali počet známek
- zaměřovali svoji pozornost na projevy chování žáků a jeho rozvoj
- častěji pracovali se sebehodnocením žáků
- zvykli si na čtyřstupňovou hodnotící škálu
- spolupracovali při hodnocení chování žáků
- sdíleli své zkušenosti a příklady fungující v praxi.

Ukázalo se, že Vysvědčení JINAK vedlo ke změně kultury učení a vyučování. Vysvědčení JINAK se stalo "třešničkou", která zdobí kompletní dort postavený na kvalitě průběžné zpětné vazby a jejímu porozumění všemi aktéry vzdělávacího procesu.

7 Publicita projektu (diseminační aktivity)

7.1 Webová prezentace projektu

Pro veřejnou prezentaci a obecné sdílení metodiky k vysvědčení byly připraveny webové stránky. Stránky jsou tak dostupné vyučujícím i rodičům, kteří se o vysvědčení zajímají. Součástí stránek jsou i ukázky a inspirace pro jiné pojetí vysvědčení žáků na ZŠ, představení designu a rozložení pilotovaného vysvědčení a veřejně dostupná metodika pro lepší uchopení podstaty proměny předkládaného experimentálního vysvědčení. Pro komunikaci nového vysvědčení se uchytilo označení “**Vysvědčení JINAK**”.

Odkaz na webové stránky Vysvědčení JINAK — <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz>

7.2 Prezentace výsledků AŘZŠ a NPI

Náhledy šablony a průběžné zprávy o vývoji byly průběžně sdíleny s externím aplikačním garantem – **Asociace ředitelů základních škol**. V tomto ohledu byly 2x ročně prezentovány výstupy na Valné hromadě Asociace (22. 10. 2021, 22. 4. 2022, 21. 10. 2022, 28. 4. 2023). Na 58. Valné hromadě (18.-20. 10. 2023) se AŘZŠ usnesla, že “Valná hromada podporuje implementaci projektu „Vysvědčení –

jinak“ a s tím související úpravu legislativy.” (Asociace ředitelů základních škol, Závěry 58. Valné hromady AŘZŠ – Mariánské Lázně).

Další zájem o výsledky projektu projevil **Národní pedagogický institut**. Pro NPI byly výsledky prezentovány při různých příležitostech:

- 10. 11. 2023 – online prezentace Vysvědčení JINAK pro členy Odborné rady projektu IPs Kurikulum; cíl: seznámit členy Odborné rady projektu IPs Kurikulum s procesem změny při vývoji a implementaci Vysvědčení JINAK a s pojetím závěrečného hodnocení ve vztahu k RVP ZV.
- 17. 1. 2024 – online prezentace Vysvědčení JINAK pro tvůrce modelových ŠVP a členy Odborné rady projektu IPs Kurikulum; cíl: seznámit tvůrce modelových ŠVP a členy Odborné rady projektu IPs Kurikulum s konceptem hodnocení chování (klíčových kompetencí) na Vysvědčení JINAK a s hodnocením této oblasti v rámci pilotáže.
- 22. 1. 2024 – prezentace vývoje a implementace Vysvědčení JINAK na odborném panelu formativního hodnocení s názvem: Pojd'me společně hledat cestu k formativnímu hodnocení.

7.3 Další představení šablony odborné veřejnosti

V průběhu roku 2022 došlo také k představení šablony vysvědčení zástupcům EU při příležitosti akce Meeting of the EU Directors General for School (8. 12. 2022 Workshop DG Schools – Assessment and its impact on the effectiveness of education and pupils' well-being (1st Workshop)).

Pro zájem odborné veřejnosti byl projekt prezentován také 22. 4. 2023 na Konferenci Vzdělání pro budoucnost, Praha.

7.4 Workshop Vysvědčení JINAK

V průběhu roku 2023 se realizační tým a zapojené školy připravovali na veřejnou prezentaci finalizované šablony a metodiky k Vysvědčení JINAK. S ohledem na organizaci školního roku byl pro workshop domluvený termín krátce po začátku školního roku – 26. září 2023. Místem konání byla Pedagogická fakulta MU, Poříčí 7/9 v Brně, prezentace probíhala v posluchárně 50 a Relaxační a konferenční místnosti (RUV).

Přípravě workshopu se věnovalo také dvoudenní pracovní setkání na zapojené škole ZŠ ANGEL v Praze 24.-25. 8. 2023. Program příprav se zaměřoval na představení a prezentaci škol na workshopu, resumé výzkumných dat a jejich prezentace, dále pak na tvorbu společné metodiky spojující průběžné a závěrečné hodnocení a přípravu posterové sekce k Vysvědčení JINAK.

Výstupy ze setkání pak jednotlivé školy a členové realizačního týmu dopracovávali v průběhu srpna a září. Díky tomu vznikly k workshopu hodnotné prezentace škol sledující postup a vývoj školy v průběhu zapojení do projektu, odrážející také zkušenost, jak kritériální formativní vzdělávání postupuje z vysvědčení do celého školního roku a může tak poskytnout vyučujícím, žákům i jejich rodičům transparentní informace o průběhu a výsledcích vzdělávání v nezbytných souvislostech ŠVP každé školy.

T A Č R

Obr. 41

Programový letáček k akci 26. 9. 2023 pro účastníky (1. strana)

Vysvědčení JINAK

- odpovídá současným výzvám souvisejícím s propojováním formativního a sumativního hodnocení,
- spojuje průběžné a závěrečné hodnocení,
- umožňuje žákům monitorovat svůj pokrok a výsledky,
- umožňuje žákům podílet se na svém rozvoji a na plánování svého učení.

VÝSVĚDČENÍ JINAK - HODNOCENÍ JINAK

Co nabízíme?

- Neměníme jen vysvědčení, měníme kulturu učení a vyučování.
- Měníme sebe, přistup k učení a pohled na hodnocení s cílem podporovat učení žáků.
- Jako oporu využijte metodickou podporu na stránkách Vysvědčení JINAK
- Dlouhodobý výcvik a krátkodobé kurzy - vysvedceni jinak.ped.muni.cz/kurzy/

O projektu Vysvědčení JINAK

Projekt:
Vývoj a implementace pilotního designu školního vysvědčení: Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy ve vazbě na komplexní rozvíjející hodnocení je založen na spolupráci s našimi partnery:

Partnery: ZŠ a MŠ Řeznovice, Základní škola Olomouc, Gagarinova 19, příspěv. org. OLOMOUČ - DROŽDŮN, škola STŘÍLKY, ANGEL, Asociace rodičů základních škol České republiky, npi Národní pedagogický ústav České republiky, labyrinth laboratorní škola Brno, ZŠ FORMANSKÁ, základní a mateřská škola HOVORČOVICE.

KONFERENCE VYSVĚDČENÍ JINAK

26. září 2023 Pedagogická fakulta MU Brno

OFICIÁLNÍ PREZENTACE INOVOVANÉHO VYSVĚDČENÍ

KUTULULU.

T A Č R Tento projekt je spolufinancován ze státní podpory Technologické agentury ČR v rámci Programu ČTA (č. projektu TL05000360).

Technologická agentura České republiky

Evropská 1692/37, 160 00 Praha 6
+420 234 611 111
info@taacr.cz, www.taacr.cz

vysvedceni jinak.ped.muni.cz

Program workshopu Vysvědčení JINAK – hodnocení jinak byl koncipován do tří částí (v čase 9:00 až 15:00 hodin)

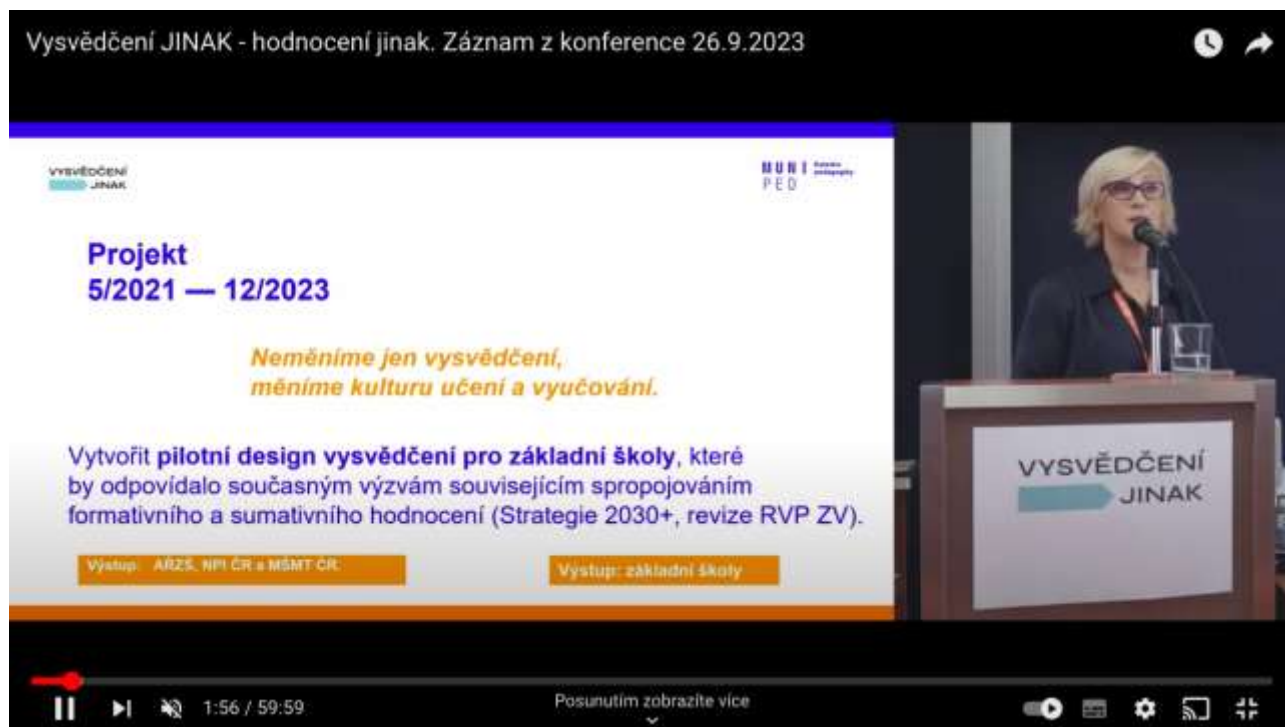
- (1) Představení projektu Vývoj a implementace pilotního designu školního vysvědčení: Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy ve vazbě na komplexní rozvíjející hodnocení (TL05000360), průběhu implementace Vysvědčení JINAK a výsledků projektu.
  - záznam představení je dostupný i nadále na webových stránkách projektu
  - součástí této prezentace byla posterová sekce
- (2) Příběhy škol – implementace Vysvědčení JINAK v praxi
  - Základní škola a Mateřská škola Střílky, příspěvková organizace
  - Základní škola a mateřská škola ANGEL v Praze 12
  - Základní škola Olomouc, Gagarinova 19, příspěvková organizace
  - Základní škola a mateřská škola, Ivančice-Řeznovice, okres Brno-venkov
- a (3) Panelová diskuze k implementaci Vysvědčení JINAK v praxi: Měníme přístup k hodnocení našich žáků, našich dětí. Hosty byli:
  - PaedDr. Michal Černý, ředitel odboru základního, předškolního a speciálního vzdělávání - 21, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- Prof. PhDr. Hana Lukášová, CSc., S láskou 50 let pomáhá rozvoji pedagogiky, 40 let v Ostravě na Pedagogické fakultě a 10 let ve Zlíně v Ústavu školní pedagogiky. Jako řešitelka a spoluřešitelka mnoha výzkumných projektů a autorka řady monografií k otázkám didaktiky a profesní přípravy učitelů výrazně ovlivnila rozvoj pedagogiky a pregraduální přípravy učitelů.
- Doc. Mgr. Jana Kratochvílová, Ph.D., hlavní řešitelka projektu Vysvědčení JINAK – Vývoj a implementace pilotního designu školního vysvědčení: Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy ve vazbě na komplexní rozvíjející hodnocení, vedoucí katedry pedagogiky PdF MU
- PaedDr. Iva Cichoňová, ředitelka Základní školy a mateřské školy ANGEL v Praze 12, členka řešitelského týmu projektu Vysvědčení JINAK
- Mgr. Karla Černá, ředitelka Základní školy a mateřské školy, Ivančice-Řeznovice, okres Brno-venkov, členka řešitelského týmu projektu Vysvědčení JINAK
- Mgr. Martina Raiserová, ředitelka Základní školy a mateřské školy, Střílky, příspěvková organizace, členka řešitelského týmu projektu Vysvědčení JINAK

Workshopu s prezentací Vysvědčení JINAK se zúčastnilo 135 osob.

Obr. 42

Ukázka z videozáznamu workshopu na Youtube

Záznam z konference, postery a fotogalerie jsou uloženy na webových stránkách projektu v části Konference – <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/konference>. Setkání bylo v příjemné atmosféře a z publika zněly pozitivní ohlasy. Prezentace se tedy zúčastnili spíše příznivci změny a školy, které již

o Vysvědčení JINAK uvažují. Zájem ze škol se znovu potvrdil při setkání pro nové zájemce, které proběhlo 6. 11. 2023 online - přihlášeno přes 100 účastníků.

7.5 Implementace šablony do aktuálního systému MŠMT

Po finalizaci šablony Vysvědčení JINAK (8/2023) byli kontaktováni zástupci MŠMT z Odboru předškolního a základního vzdělávání, aby s nimi řešitelský tým vyjednával podobu a podmínky k přijetí pilotovaného vysvědčení mezi oficiální šablony schválené MŠMT. Za tímto účelem se vedly diskuze o podobě šablony k obecnému přijetí do vyhlášky č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně v příloze č. 1 upravující podobu šablony vysvědčení (formuláře).

Dne 13. listopadu 2023 proběhlo osobní setkání se zástupci MŠMT k dalšímu postupu implementace šablony mezi oficiální šablony do přílohy vyhlášky MŠMT. Na základě požadavků a připomínek ministerstva k této spolupráci začala vznikat „bianco“ šablona vysvědčení a metodický pokyn k vyplnění vysvědčení. Návrhy postoupily dál k projednávání na MŠMT a teprve v průběhu 2. pololetí 2024 lze očekávat finalizaci znění a návrh podoby bianco šablony do přílohy zmíněné vyhlášky.

7.6 Aktivity nad rámec projektu

(1) Zájem dalších škol o využití šablony Vysvědčení JINAK

Šíření inovované šablony se postupně dařilo již v průběhu projektu. V reakci na prezentaci pilotovaného experimentálního vysvědčení na Asociaci ředitelů základních škol a webovou prezentaci projektu reagovalo několik dalších zástupců škol, které by měly zájem o vyzkoušení nové verze vysvědčení. Z orientačních záznamů sběrného dotazníku projevilo zájem 11 škol do 9/2022, z toho 6 škol se skutečně zapojilo do vyplňování vysvědčení od 1. pol. šk. r. 2022/2023. V prvním pololetí to znamenalo navýšení do pilotáže o 64 vyučujících, 32 tříd a 576 žáků. V 2. pololetí to bylo celkem (původní školy a nové školy): na 10 školách 115 vyučujících, 51 tříd a 821 žáků. Od 10/2022 evidujeme další 50 škol se zájmem o vysvědčení (k 30. 11. 2023).

Obr. 43
Leták pro zájemce – nové školy k Vysvědčení JINAK

VYSVĚDČENÍ

J I N A K

JEDNOTLIVĚ	INFORMATIVNĚ	NOVĚ	AKTIVNĚ	KOMPLEXNĚ
osobně, slyši, sáhne, přečte, pozná a podpora jeho rozvoje	učitelé pro další rozvoj dítěte i jeho sebepojetí	sebehodnocení dítěte se stále součástí závěrečné práce	informace pro další rozvoj, podpora odpovědnosti dítěte za své výsledky	komplexní pohled na dítě, poznání vyzrálých, žáků, rodičů, hodnocení naprosto jen zmatek, ale i přesný zřetel

Chcete změnit nejen vysvědčení na své škole? Chcete využívat vysvědčení JINAK pro své žáky? Pojdte se podívat, jak se to dá dělat:
www.vysvedcenijinak.ped.muni.cz
 Dostupná je metodika pro vyučující, šablony vysvědčení, příklady a inspirace z praxe a další.

T A
Č R

Tento projekt je financován z prostředků Evropské unie prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, č. 174

MUNI Katedra pedagogiky
PEO

VYSVĚDČENÍ

VYSVĚDČENÍ JINAK: Primárním účelem hodnocení je podporovat učení a rozvoj žáků.

Vysvědčení JINAK vypovídá komplexně o procesu učení i výsledcích žáka a jeho osobnosti.

Hodnocení na vysvědčení poskytuje dvakrát ročně souhrnnou informaci o průběhu a výsledcích vzdělávání žáka za určitá období, zároveň je součástí systému hodnocení, který je uplatňován systematicky a dlouhodobě.

Žáde o průběžnou podporující zpětnou vazbu, formativní hodnocení, spoluúčast žáka na hodnocení. Jen tak jsme schopni na získané údaje, která máme k dispozici, odpovědně vybrat vysvědčení jimi koncipované a kvalitní.

	BÝVALNICE	SOBĚLNĚ
CHOVÁNÍ	Doporučené přehledy a úlohy Využití školní knihovny a učebnice-úlohy Využití pracovních listů a pracovních listů Práce s časovými osami informací Práce s tabulkami	Využití školní knihovny a učebnice-úlohy Využití školní knihovny a učebnice-úlohy Využití školní knihovny a učebnice-úlohy Využití školní knihovny a učebnice-úlohy Využití školní knihovny a učebnice-úlohy
HODNOCENÉ PŘEDMĚTY	ČESKÝ JAZYK A LITERATURA I Čtenářská gramotnost a literární kompetence Čtenářská gramotnost a literární kompetence Čtenářská gramotnost a literární kompetence Čtenářská gramotnost a literární kompetence Čtenářská gramotnost a literární kompetence	Čtenářská gramotnost a literární kompetence Čtenářská gramotnost a literární kompetence Čtenářská gramotnost a literární kompetence Čtenářská gramotnost a literární kompetence Čtenářská gramotnost a literární kompetence
SEBEHODNOCENÍ	Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení	Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení Aktivita a je připraven se účastnit na všech úroveň učení

Další užítky

www.vysvedcenijinak.ped.muni.cz

(2) Informace pro rodiče

Pro podporu informovanosti rodičů žáků ze zapojených škol do projektu vznikla k prvnímu a druhému vysvědčení krátká videa (1/2022 a 6/2022). V informačním videu hlavní řešitelka projektu rodičům představuje pilotované vysvědčení a vysvětluje jeho smysl, přidanou hodnotu pro žáky. O tuto podporu požádaly samy školy, které rodičům koncept spolupráce na projektu představily, ve videu ale zazněly konkrétní argumenty od další autority.

Videa jsou dostupná na webových stránkách projektu (<https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/o-projektu#videa-rodice>) a na Youtube.

Obr. 44

Umístění videí pro rodiče na webu Vysvědčení JINAK

Informace k vysvědčení pro rodiče

Jak se vyvíjelo vysvědčení pohledem video dopisu pro rodiče?

Video pro rodiče k prvnímu vysvědčení

Vaše děti přinesou 31. ledna 2022 domů dvě vysvědčení. To první je oficiální vysvědčení, na něž jste zvyklí. To druhé představuje první výsledek projektu Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy, do něhož je vaše škola zapojena. Co je to za projekt? A proč chceme inovovat dosavadní vysvědčení? Ve videu zazní informace pro rodiče žáků ze tříd, které se do projektu ochotně zapojily.

Video pro rodiče k druhému vysvědčení

Video dopis pro rodiče k druhému vysvědčení v 2. pololetí školního roku 2021/2022. Jaké máme zkušenosti a závěry z prvního vysvědčení? A co se mění pro druhé vysvědčení? Ve videu zazní, jak pokračujeme v pilotování experimentálního vysvědčení ve třídách, které se do projektu ochotně zapojily.

(3) Publicita v médiích

Řazeno chronologicky:

- Učitelské noviny č. 45/2021. Na Katedře pedagogiky PedF MU v Brně vzniká varianta k dobrovolnému použití. (7. 12. 2021)
- Magazín MUNI: Jiné vysvědčení od pedagogů z MU. Znamky doplní slovní hodnocení (31. 1. 2022). V tištěné verzi magazínu i online. Zdroj: <https://www.em.muni.cz/udalosti/14710-jine-vysvedceni-znamky-doplni-slovni-hodnoceni>
- Lidové noviny: Malí školáci bez jedniček (21. 2. 2023). Zdroj: <https://www.lidovenoviny.cz/nahled.aspx?d=21.02.2023&e=LN-PRAHA&id=11883765> a <https://www.pressreader.com/similar/281788518243302>
- Lidové noviny: Hodnocení budou dál, ale jinak (21. 2. 2023). Zdroj: <https://www.pressreader.com/czech-republic/lidove-noviny/20230221/281788518243302>
- Lidovky.cz: Znamky vs. slovní hodnocení. Jedničky a dvojky deformují vztah dětí k učení, říká expert. (24. 2. 2023). Zdroj: https://www.lidovky.cz/orientace/znamky-hodnoceni-znamkovani-uceni-msmt-michal-cerny.A230220_192720_In-vzdelavani_ape/
- Řízení školy: Vysvědčení JINAK, autorka Dana Musilová. Vydáno v č. 9/2023. Dostupné také online (23. 8. 2023). Zdroj: <https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/rizeni-skoly/vysvedceni-jinak.m-11237.html>
- Řízení školy: Jak jsme zaváděli vysvědčení s formativním hodnocením. Změny pohledem učitelů. Autorka Lucie Štěrbová. Vydáno v č. 10/2023. Dostupné také online (19. 9. 2023). Zdroj:

<https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/ucitelsky-mesicnik/jak-ismе-zavadelі-vysvedceni-s-formativnim-hodnocenim-zmeny-pohledem-ucitelu.m-11477.html>

- Učitel'ské noviny č. 3/2024. I vysvědčení může být *JINAK*. (16. 1. 2024)

V lednu 2024 proběhla na půdě Pedagogické fakulty MU tisková konference k Vysvědčení *JINAK*. Tisková zpráva je zveřejněna na stránkách Pdf MU - Nové školní vysvědčení (18. 1. 2024), Zdroj: <https://www.ped.muni.cz/aktuality/nove-skolni-vysvedceni>

V reakci na tiskovou konferenci vyšlo v médiích několik příspěvků (řazeno abecedně):

- Brněnská drbna, Zprávy: Odborníci z Brna vytvořili novou formu vysvědčení. Podpoří učení a rozvoj žáků (18. 1. 2024). Zdroj: <https://brnenska.drbna.cz/zpravy/vzdelani/29227-odbornici-z-brna-vytvorili-novou-formu-vysvedceni-podpori-uceni-a-rozvoj-zaku.html>
- CNN Prima News, Zprávy: Nové vysvědčení bude mít šest stran. Žáci v něm mohou hodnotit i sami sebe (18. 1. 2024). Zdroj: <https://cnn.iprima.cz/nove-vysvedceni-bude-mit-sest-stran-zaci-budou-moct-hodnotit-i-sami-sebe-423109>
- Česká televize, ČT24: Nové vysvědčení je založené na kombinovaném hodnocení, podílí se na něm i žáci (18. 1. 2024). Zdroj: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/nove-vysvedceni-je-zalozene-na-kombinovanem-hodnoceni-podili-se-na-nem-i-zaci-345077>
- Česká televize, Události v regionech: Nová podoba školního vysvědčení (18. 1. 2024). Zdroj: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10122427178-udalosti-v-regionech-brno/324281381990118/cast/1022233/>
- iDnes.cz, Brno zpravodajství: Nové vysvědčení má šest stran, známky a slovní hodnocení doplní žákův obrázek (18. 1. 2024). Zdroj: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/zakladni-skola-vysvedceni-slovni-hodnoceni-rozvoj-uceni-zaci.A240118_102808_brno-zpravy_mls
- iDnes.TV: Nové vysvědčení má šest stran, rozdávát se bude už letos (18. 1. 2024). Zdroj: https://tv.idnes.cz/domaci/vysvedceni-skolstvi-vzdelani-cesko.V240118_110719_idnestv_nova
- iRozhlas.cz: Změna v hodnocení na školách. Projekt Vysvědčení *JINAK* si dává za cíl komplexní zhodnocení žáků (19. 1. 2024). Zdroj: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/veda/skola-skolstvi-vysvedceni_2401191049_elev
- Lidovky.cz: Nový typ vysvědčení hodnotí pokrok školáků. MŠMT chce, aby se mohlo rozdávát už letos (18. 1. 2024). Zdroj: https://www.lidovky.cz/video-idnes.aspx?idvideo=V240118_110719_idnestv_nova
- Novinky.cz, Věda a školy: Nový typ vysvědčení hodnotí pokrok školáků. MŠMT chce, aby se mohlo rozdávát už letos (18. 1. 2024). Zdroj: <https://www.novinky.cz/clanek/veda-skoly-navrh-noveho-vysvedceni-hodnoti-pokrok-skolaku-msmt-chce-aby-se-mohlo-rozdavat-uz-letos-40457781>
- Prima ŽENY, Životní styl: Nová podoba vysvědčení: Šest stran a kromě slovního hodnocení i žákův obrázek (18. 1. 2024). Zdroj: <https://zeny.iprima.cz/vysvedceni-muze-vypadat-jinak-bude-mit-sest-stranek-a-zahrne-i-sebehodnoceni-423116>
- Seznamzprávy.cz, Domáci: Vysvědčení na šest stránek? Podle ministerstva by ho školy mohly dáváť už letos (18. 1. 2024). Zdroj: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v->

[cesku-vysvedceni-na-sest-stranek-podle-ministerstva-by-ho-skoly-mohly-davat-uz-letos-243972](#)

- The Epoch Times (ČTK): Odborníci vytvořili nové šestistránkové vysvědčení pro základní školy. „Šílenost“, říká na rušení známek pedagogická rekordmanka (18. 1. 2024). Zdroj: <https://www.epochtimes.cz/2024/01/18/odbornici-vytvorili-nove-sestistrankove-vysvedceni-pro-zakladni-skoly/>
- TN.cz, Zpravodajství: Děti by brzy mohly dostávat úplně nové vysvědčení. Znamky tam nemusí být (18. 1. 2024). Zdroj: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/537851-deti-by-brzy-mohly-dostavat-uplne-nove-vysvedceni-znamky-budou-vedlejsi>
- Znojemský deník: VIDEO: Testovali nové šestistranné vysvědčení. Podívejte, jak by mohlo vypadat (18. 1. 2024). Zdroj: https://znojemsky.denik.cz/z_regionu/nove-vysvedceni-ma-byt-k-zakum-privetivejsi-podivejte-se-jak-muze-vypadat-202401.html
- Zprávy z MUNI: Nové vysvědčení od odborníků z MUNI podporuje rozvoj a učení (18. 1. 2024). Zdroj: <https://www.em.muni.cz/udalosti/17169-nove-vysvedceni-od-odborniku-z-muni-podporuje-rozvoj-a-uceni>

8 Naplňování programu

Díky projektu **Vývoj a implementace pilotního designu školního vysvědčení: Inovace závěrečného hodnocení žáků základní školy ve vazbě na komplexní rozvíjející hodnocení** se zdůraznil smysl a důležitost hodnocení, které je významnou složkou komunikace mezi vyučujícími a žáky a také mezi vyučujícími a rodiči.

Všechny výstupy projektu byly splněny. V oblasti publicity a diseminace byly plány projektu překročeny (viz kap. 7.6).

Cílem projektu je inovace závěrečného hodnocení žáků – vysvědčení. Nová šablona Vysvědčení JINAK odpovídá současným vzdělávacím trendům a navazuje na průběžné hodnocení. Vysvědčení JINAK podporuje vyučující, aby se oba typy hodnocení vzájemně doplňovaly a aby přispívaly k učení žáků.

Projekt byl zacílen především na oblast č. 1, výzvu č. 10 Zdraví, psychosociální rozvoj a spiritualita. Tento cíl byl rozvíjen pomocí spojení průběžného a závěrečného hodnocení, které umožňuje žákovi monitorovat svůj pokrok a výsledky, participovat na plánování svého učení a rozvoji a zodpovědně přijímat výsledek učení. Šablona Vysvědčení JINAK jako závěrečné hodnocení nabízí prostor a nabádá k tomu, aby byly výsledky žáků sumarizované podle již žákům známých kritérií hodnocení.

Projekt také cílil na rozvoj lidského potenciálu a na jeho uplatnění v osobním i profesním životě. Konkretizuje a přivádí do škol záměry spjaté s reformou kurikula základního vzdělávání (RVP ZV) a se Strategii vzdělávací politiky ČR 2030+. Výstupy projektu podpoří intervenci ke změně zastaralého hodnocení v ČR, které nezměnilo svoji podobu desítky let. Výsledky projektu a zkušenosti zapojených škol ukazují, že změny se promítají do kvality vzdělávání žáků a proměňují kulturu učení a vyučování ve školách.

O vysvědčení jeví zájem další školy, které již delší dobu pracují se slovním a formativním hodnocením. Zařazení formuláře Vysvědčení JINAK do vyhlášky č. 3/2015 Sb. umožní školám, které budou mít zájem, používat Vysvědčení JINAK ve své praxi.

9 Přehled výstupů projektu Výstupy projektu

V projektu byly plánovány čtyři výstupy:

TL05000360-V1	Pilotní design vysvědčení pro 1. a 2. stupeň ZŠ
TL05000360-V2	Studie o procesu tvorby designu a popisu vysvědčení (souhrnná výzkumná zpráva) s uvedením propojení formativního a sumativního hodnocení do praxe
TL05000360-V3	Workshop zaměřený na způsoby a zákonitosti využití pilotního designu vysvědčení
TL05000360-V4	Popularizační text

(1) Pilotní design vysvědčení pro 1. a 2. stupeň ZŠ

Název výstupu/výsledku: Pilotní design vysvědčení pro 1. a 2. stupeň ZŠ

Druh výstupu/výsledku: O – Ostatní výsledky

Termín dosažení výstupu/výsledku: 10/2023

Implementační plán: 10/2023

ID výsledku: TL05000360-V1

Popis výsledku

Byla vytvořena šablona vysvědčení pro 1. a 2. stupeň ZŠ. Řešitelský tým vycházel z premisy, že primárním účelem hodnocení je podpora učení a rozvoje žáků. Inovované vysvědčení plní funkci **sumativního hodnocení** – poskytuje informaci o dosažené úrovni výstupů žáků a jejich chování v konkrétním období ve vztahu k cílům vzdělávání, a zároveň obsahuje složku formativní. **Formativní hodnocení** poskytuje žákovi slovní zpětnou vazbu k jeho procesu učení, výsledkům a doporučení k dalšímu rozvoji. Současně slouží k jeho sebereflexi a dalšímu rozvoji žáka. Důraz na formativní složku na vysvědčení podporuje práci s formativním vzděláváním v průběhu celého školního roku a také práci s kritérii a stupnicemi tak, aby si je žáci i rodiče osvojili. Inovované vysvědčení plní tři základní požadavky hodnocení: hodnocení učení, hodnocení pro učení a hodnocení jako učení.

Finální verze pilotního designu vysvědčení pro 1. a 2. stupeň ZŠ se představuje pod označením Vysvědčení JINAK a má celkem šest stran. Nově přichází s celou stránkou pro hodnocení chování (kompetencí) a celou stránkou pro sebehodnocení žáka. Pilotní design šablony vysvědčení pro ZŠ je společně s metodikou pro vyučující prezentován na webových stránkách projektu – <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz>.

Uplatnění výsledku a jeho implementace

Odkaz na webovou prezentaci Vysvědčení JINAK (<https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz>) byl poskytnutý externímu aplikačnímu garantovi Asociaci ředitelů základních škol pro jeho informovanost a také další šíření. Web a prezentace projektu je představována také Národním Pedagogickému institutu ČR. I nadále jsou přislíbena využití a další šíření AŘZŠ a NPI ČR.

Díky aktivní komunikaci hlavní řešitelky projektu se zástupci MŠMT ČR spolu obě strany pracují na implementaci šablony mezi oficiální formuláře pro vysvědčení v ČR, tedy zařazení formuláře do vyhlášky č. 3/2015 Sb.

Webová prezentace nabízí užití šablony také dalším základním školám, které mohou přijímat formu a kulturu hodnocení na Vysvědčení JINAK také do svého školního hodnoticího systému.

MU je 100% vlastníkem výstupu.

(2) Studie o procesu tvorby designu a popisu vysvědčení (souhrnná výzkumná zpráva) s uvedením propojení formativního a sumativního hodnocení do praxe

Druh výstupu/výsledku: Vsouhrn – Souhrnná výzkumná zpráva

Termín dosažení výstupu/výsledku: 10/2023

Implementační plán: 10/2023, akt. 1/2024

ID výsledku: TL05000360-V2

Popis výsledku

Souhrnná výzkumná zpráva popisuje proces tvorby designu a šablony Vysvědčení JINAK, jeho implementaci v praxi a metodologii výzkumu s výsledky ověřování. Popisuje také formu, obsah a proces práce s vysvědčením. Za významnou lze považovat kapitolu propojující formativní hodnocení s hodnocením sumativním.

Uplatnění výsledku a jeho implementace

Souhrnná závěrečná zpráva je k dispozici základním školám k využití v praxi. Školy, které chtějí využít inovovanou verzi vysvědčení, využívají současně kritéria hodnocení, která jsou nedílnou součástí

systémového pojetí hodnocení. Kritériální hodnocení umožní zvýšit objektivitu hodnocení žáků v našich školách a podpoří řízení učení žáků.

Výstup bude využíván i ve výuce předmětů učitelské propedeutiky na PdF MU a v rámci CŽV. Zpráva je uveřejněná na webové prezentaci projektu – <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/o-projektu>, kde je dostupná jak odborné veřejnosti a školám, které mají o Vysvědčení JINAK zájem.

MU je 100% vlastníkem výstupu.

(3) Workshop zaměřený na způsoby a zákonitosti využití pilotního designu vysvědčení

Druh výstupu/výsledku: W – Uspořádání workshopu

Termín dosažení výstupu/výsledku: 11/2023

Implementační plán: 9/2023

ID výsledku: TL05000360-V3

Popis výsledku

Workshop proběhl dne 26. září 2023. Místem konání byla Pedagogická fakulta MU, Poříčí 7/9 v Brně, prezentace probíhala v posluchárně 50 a Relaxační a konferenční místnosti (RUV). Přípravy probíhaly již v průběhu roku 2023.

Na programu workshopu byla prezentace inovovaného vysvědčení s popisem průběhu jeho vývoje a implementace; výsledky výzkumu; oblasti a kritéria hodnocení; pozitiva a rizika pojící se s využitím nového vysvědčení – formou prezentace škol. Na závěr byla připravena panelová diskuze k tématu implementace Vysvědčení JINAK na školách a změna kultury učení.

Na workshop s prezentací Vysvědčení JINAK se registrovalo celkem 157 osob (z toho vedení škol přes 30 %, vyučujících ze ZŠ přes 30 %, zástupců NPI, ČŠI a PPP, SPC přes 10 % a téměř 15 % akademických pracovníků převážně z MU), 15 členů řešitelského týmu a 12 vyučujících ze zapojených škol přímo z projektu. Workshopu s prezentací Vysvědčení JINAK se zúčastnilo 135 účastníků. Setkání probíhalo v příjemné atmosféře a z publika zněly pozitivní ohlasy. Prezentace se tedy zúčastnili spíše příznivci změny a školy, které již o Vysvědčení JINAK uvažují.

V průběhu listopadu 2023 jsme doplnili na webové stránky projektu videozáznam z úvodního bloku konference – představení realizace projektu a výsledné šablony Vysvědčení JINAK (<https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/konference>). Součástí této prezentace byla posterová sekce (viz Příloha). Dodatečně přibudou videozáznamy také z prezentace škol na workshopu a záznam panelové diskuze formou podcastu.

Uplatnění výsledku a jeho implementace

Program a záznam z workshopu je dostupný na webové stránce projektu – <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/konference>

Na propagaci se podílela také Pedagogická fakulta – uveřejněním pozvánky na webových stránkách PdF MU (13.6.2023) – <https://www.ped.muni.cz/aktuality/pozvanka-vysvedceni-jinak>

Aktivity realizovala Pedagogická fakulta MU. MU je 100% vlastníkem výstupu.

(4) Popularizační text

Druh výstupu/výsledku: O - ostatní výsledky

Termín dosažení výstupu/výsledku: 10/2023

Implementační plán: 10/2023

ID výsledku: TL05000360-V4

Popis výsledku

Ředitelka projektu Dana Musilová sepsala článek o společných prvcích inovovaného vysvědčení (Vysvědčení JINAK) a závěrečné zprávy v systému Evropských škol. Součástí je představení šablony Vysvědčení JINAK v České republice, systému hodnocení, propojení s formativním vzděláváním v průběhu roku a srovnání tohoto vysvědčení se zkušenostmi Evropských škol. Článek vyšel v časopisu Řízení školy: Vysvědčení JINAK. Autorka Dana Musilová. Vydáno v č. 9/2023 (23. 8. 2023). Článek je dostupný také online. Zdroj: <https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/rizeni-skoly/vysvedceni-jinak.m-11237.html>

V časopise Řízení školy vyšel článek s konkrétní zkušeností se zaváděním Vysvědčení JINAK do ZŠ Střílky: Jak jsme zaváděli vysvědčení s formativním hodnocením. Změny pohledem učitelů. Autorka Lucie Štěrbová. Vydáno v č. 10/2023 (19. 9. 2023). Dostupný také online. Zdroj: <https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/ucitelsky-mesicnik/jak-jsme-zavadeli-vysvedceni-s-formativnim-hodnocenim-zmeny-pohledem-ucitelu.m-11477.html>

V Učitelských novinách č. 3/2024 vyšel článek s názvem I vysvědčení může být JINAK. Rozhovor s hlavní řešitelkou Janou Kratochvílovou představuje projekt, cestu k vysvědčení JINAK, jeho ověřování a implementaci na školách, pojetí výchov a chování a způsoby práce spojené se změnou hodnocení na škole. Učitelské noviny č. 3/2024. I vysvědčení může být JINAK. (16. 1. 2024). Článek je dostupný také online. Zdroj: <https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/rizeni-skoly/vysvedceni-jinak.m-11237.html>

Popularizační texty o vývoji projektu se dařilo zveřejnit již v průběhu realizace projektu. Mezi stěžejní texty patří:

- Učitel'ské noviny č. 45/2021. Na Katedře pedagogiky PedF MU v Brně vzniká varianta k dobrovolnému použití. (7. 12. 2021)
- Magazín MUNI: Jiné vysvědčení od pedagogů z MU. Znamky doplní slovní hodnocení (31.1. 2022). V tištěné verzi magazínu i online. Zdroj: <https://www.em.muni.cz/udalosti/14710-jine-vysvedceni-znamky-doplni-slovni-hodnoceni>
- V časopise Komenský (číslo 2/148) bude publikován text „Vysvědčení JINAK – Nové pojetí hodnocení žáka“ (uveřejnění v sekci Do výzkumu). Text je určen pro odbornou veřejnost a studující učitel'ských oborů. Pojednává o konceptu nové formy hodnocení žáků a představuje vysvědčení JINAK jako inovativní verzi sumativního hodnocení s formativní složkou. V článku jsou popsány jednotlivé části vysvědčení, ilustrované možnosti jeho vyplnění a uvedeny empiricky podložené názory učitelů, rodičů a žáků na jeho novou podobu. Text argumentuje v prospěch nezbytné změny vysvědčení na pozadí historického kontextu zažitého hodnocení na školách. Autorky: Jana Kratochvílová, Jarmila Bradová.
- Do dalšího čísla časopisu Komenský (3/148) je také přijat článek, a to reportáž z workshopu (konference) Vysvědčení JINAK, který proběhl 26. 9. 2023. Autorky: Julie Grombířová, Jana Kratochvílová.

V oblasti publicity byly plánované výstupy mnohonásobně překročeny.

Uplatnění výsledku a jeho implementace

Změna vysvědčení se týká nejen učitelů, ale i rodičů, jejich postojů k tradiční verzi vysvědčení i novému způsobu průběžného hodnocení. Proto jde o články a příspěvky popularizačního charakteru, se kterým byla oslovena veřejnost.

Na články se odkazuje také na webu projektu.

(5) Další výstupy

Druh výstupu/výsledku: O - ostatní výsledky

Termín dosažení výstupu/výsledku: 10/2023

Implementační plán: 10/2023

ID výsledku: TL05000360-V4

Popis výsledku

Pro podporu implementace a šíření Vysvědčení JINAK na školách řešitelský tým v rámci projektu připravil kompletní metodiku pro vyučující, metodiku k vyplnění formuláře (blíže popsáno v Souhrnné výzkumné zprávě). Nad rámec projektu byly (1) realizovány setkání ke konzultační podpoře a (2) vznikla série vzdělávacích kurzů.

Uplatnění výsledku a jeho implementace

Pro podporu implementace a šíření Vysvědčení JINAK na školách řešitelský tým v rámci projektu připravil kompletní metodiku pro vyučující, metodiku k vyplnění formuláře (blíže popsáno v Souhrnné výzkumné zprávě). Nad rámec projektu byly (1) realizovány setkání ke konzultační podpoře a (2) vznikla série vzdělávacích kurzů.

Přílohy

- Šablony Vysvědčení JINAK
  - Šablona pro 1. stupeň ZŠ
  - Šablona pro 2. stupeň ZŠ
  - Šablona pro 2. stupeň ZŠ s QR kódem pro výstupní ročníky
- K Metodice hodnocení oblastí chování žáka
  - Příloha 1 – Kritéria a indikátory pro hodnocení chování žáka ve škole — ve vztahu k naplňování klíčových kompetencí RVP ZV, akt. verze srpen 2023
  - Příloha 2a – Mapa Chování žáka ve škole pro 1. stupeň (pohledem šablony vysvědčení), akt. verze 26. 3. 2023
  - Příloha 2b – Mapa Chování žáka ve škole pro 2. stupeň (pohledem šablony vysvědčení), akt. verze 26. 3. 2023
- K Metodice hodnocení v teoretických předmětech – podkapitola Přehled vzdělávacích oblastí. Rozepsané výstupy na vysvědčení s odkazy na RVP ZV:
  - Příloha 3a – Zařazení výstupů RVP ZV pro 1. stupeň k výstupům na Vysvědčení JINAK, akt. 29. 3.2023
  - Příloha 3b – Zařazení výstupů RVP ZV pro 2. stupeň k výstupům na Vysvědčení JINAK, akt. 29. 3.2023
- Příloha 4 – Metodika k vyplnění formuláře vysvědčení, akt. 3. 1. 2024
- Přílohy k workshoppu (V3)
  - Program
  - Programový letáček
  - Postery s prezentací šablony experimentálního vysvědčení
- Přílohy k publikačním textům (V4)
  - Příloha 5 - Řízení školy: Vysvědčení JINAK, autorka Dana Musilová. Vydáno v č. 9/2023 (23. 8. 2023).
  - Příloha 6 - Učitelské noviny č. 3/2024. I vysvědčení může být JINAK. (16. 1. 2024)
- Přílohy k dalším výstupům (V5)
  - Příloha 7 - Vysvědčení JINAK-leták škola obecně
  - Příloha 8 - Vysvědčení JINAK-leták škola, pozvánka 6.11.2023
  - Příloha 9 - Kurzy Formativní hodnocení - leták

Odkazy

- Odkaz na stránky projektu Vysvědčení JINAK — <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz>
- Metodika k aktuální verzi vysvědčení — <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/metodika>
- Informace a program konference — <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/konference>
- Asociace ředitelů základních škol, Závěry 58. valné hromady ARŽŠ – Mariánské Lázně, viděno 21. 1. 2024 — https://www.asociacezs.cz/evt_file.php?file=937&original=Z%C3%81V%C4%9ARY%20z%2058.%20VH%2019.%2010.%202023.pdf

Literatura

- Bartels, N. (2003). How teachers and researchers read academic articles. *Teaching and Teacher Education*, 19(7), 737–753.
- Ghaith, G., & Yaghi, H. (1997). Relationships among experience, teacher efficacy, and attitudes toward the implementation of instructional innovation. *Teaching and Teacher Education*, 13(4), 451–458. [https://doi.org/10.1016/S0742-051X\(96\)00045-5](https://doi.org/10.1016/S0742-051X(96)00045-5)
- Guskey, R.T. (2011). Five obstacles to grading form. *Effective Grading Practices*, 69(3), 16-21.
- Kelly, A. E., Lesh, R. A., & Baek, J. Y. (Eds.). (2014). *Handbook of design research methods in education: Innovations in science, technology, engineering, and mathematics learning and teaching*. Routledge.
- Kratochvílová, J. (2011). Systém hodnocení a sebehodnocení žáků. Zkušenosti z České republiky i Evropských škol.
- Kratochvílová, J., & Černá, K. (2013). *Hodnocení a sebehodnocení žáka*.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations*. New York: Free Press.
- Spurná, M. (2019). *Analýza stavu hodnocení výsledků žáků v ČR a v zahraničí: podkladová studie*.
- Santiago, P., Gilmore, A., Nusche, D. a Sammons, P. Zpráva OECD o hodnocení vzdělávání v České republice: závěry.[online] <http://www.msmt.cz/file/20716>